

Utazás Öngyilkosok és Családirtók lelkének mélyébe

Beszélgetés Ferenczi Sándor idegorvossal
az öngyilkosságról és a családirtó századosról

Búvárharang ez a szoba, amiben ülünk — a külső zaj lassan elhal — néhány szó, az újrendszerű lélekvizsgáló tudomány néhány vezényszava — és csendesen, észrevétlenül, szinte süllyedni kezdünk.

Az emberi lélek tengersizintje alá fogunk leszállani, talán a fenékig, ha elérjük. Eleinte ismert, még napsütött rétegek jönnek majd — erkölcsi kategóriák, kötelesség, becsület, vallás, világszemlélet, önérték — aztán elhomályosul a horizont, a harang ablaka előtt mesebeli szörnyetegek csapnak el, ijesztő emlékei egy egy elsüllyedt világnak. A tengerfenék lakói — atavisztikus fenevadak. A sokmillió éves állatemberi lélek ösztönelete, ami ott nyüzsgő a tudat fenekén, ismeretlenül, elfeledve, míg tudatunk hajója helytől és önértéktől siklik el a mélységek fölött, tulajdon lelkünk felszínén. Ezek a mélységek eddig ismeretlenek voltak — az utóbbi ötven év kutatási módszerének technikája, a lélek-elmzés, szerkesztette azt a tudományos apparátust, amivel immár, elpusztulás veszélye nélkül, magunk is lemerészkedhetünk oda, ahol például a *téboly* gyökere fészkel, anélkül, hogy magunk is megtébolyodnánk.

Vezetőm, dr. Ferenczi Sándor, több mint húsz éve tanulmányozza ezt a területet, mesterének, az úttörő Freud Zsigmondnak útmutatása mellett, de az utóbbi években már önállóan is, külön tervrajz szerint. Legutóbb német nyelven írt könyvéről kérdezem, amit az ősz bécsi mester a legszemélyesebb tudományos könyvnek nevezett. Nem örül ennek a jelzőnek. Mint a gondolatok kozmoszának valódi utazója, jobb szereti, ha *elhiszik* csodálatos gondolat-kalandjait, amiket látott és átélt, mikor lent járt a mélyben, mintha

csak gyönyörködnek bennük. Pedig nehéz nem gyönyörködni bennük, — s nem véletlen, hogy makacsul ragaszkodom, míg írok róla, ehhez a búvárharang- és tengerfenék-hasonlathoz. A lélekelemzés tudományában, legalább is a laikus számára, van valami lebilincselő s ugyanakkor, szinte riasztó *fantasztikum*, valami alvilági mágia, mitológiai csoda-elem, ami csaknem kómikusan hat első pillanatban. Hogyne, mikor azt hallja az ember komoly tudóstól, hogy Rockefeller csak azért gyűjtött annyi pénzt, mert szórakozott. Ságában elfelejtette, hogy gyermekkorában szeretett sárral játszani, s ezt a játékot folytatja öntudatlanul, — hogy hangos nevetésünk, álmunkban, halálfelelemből fakad, — hogy a csók, amit kedvesünk ajkára lehelünk, annak a vágyunknak kifejezése, hogy *szerelemnek halak lenni megint, mint fajtánk fejlődésének kezdetén*, — hogy a tüzzel való játék, s jó anyáknak bizonyos éccakai rendetlenségre vonatkozó óvó jóslata között komoly, tudományosan ellenőrzött összefüggés van — és így tovább. De a tudós elnézően mosolyog ezen a buta, egészséges nevetésen, — ő tudja, hogy a valóság mindig gazdagabb lehetőségekben; mint a leghörhorgasabb képzelet, s hogy nincs semmi csodálatos abban, ha egy tudományos szakkönyv ezerszer *fantasztikusabb*, mint egy Wells-regény...

Gondolkodik, miután kérdésem elhangzott. Nem az ügyvéd, vagy orvos ráncbaszedett szemöldökével, aki szabályt keres összehordott tudásának lexikonjából, hogy alkalmazza rá. Úgy gondolkodik, mintha *önmagának is először tette volna fel a kérdést* — kíváncsian, kitáguló szemmel, a gondolatalkotó kedv rögtönző tehetségével. Aztán tapogatózva kezd el beszélni.

Miért kívánják a halált?

— Hát igen... az öngyilkosok... S a búvárharang halkán, természetesen közvetlenséggel, zökkenő nélkül, süllyedni kezd velünk.

— No igen. Furcsa, úgy-e, hogy az ember megöli saját magát — eldobja kisebb javak nélkülözése fölötti elkészesedésében a legfőbb jót, — minden javak lehetőségét és foglalatát és reményét: az életet. Nem észszerű dolog, annyi bizonyos. De talán ez a valami, amit életnek nevezünk — s amit az énnek, a léleknek *tudata* képvisel számunkra — talán az a valami, az én sem olyan észszerű dolog, mint amilyennek hisszük. Nézzük csak meg közelebbről — de ide már lépés kell ám, mert ez az én, ez a lélek, csak legfelső rétegeiben olyan világos és áttetsző egység, mint amilyennek érezzük, mikor *gondolkodunk* vagy *pláne beszélünk*. Alatta sűrű homály van — és ez a homály nem *üres ám* — valami villódzik és mozog és nyüzsgő benne, ép úgy, mint idefönt — figyelmeztetve rá, hogy *ugyanannak a közegnek, ugyanannak az elemeknek folytatása van, lefelé*, aminek legfelsőbb rétegét énnek nevezzük. Ugyanaz a közeg — *lélek* ez is, csak nem tudunk róla.

— Igen, idefönt minden ellentmond ennek az észszerűtlen cselekedetnek. Úgy tudjuk, hogy a legfőbb jónak magát az életet tartjuk — az élet elrablataása az, ami el-

len minden érzésünk, gondolatunk, képzeletünk leghevesebben tiltakozik. Összetevői, az ideálok, ezek a *képzelet* útján létrejött javak: hírnév, becsület, szeretet, szerelem úgy élnek tudatunkban, mint elengedhetetlen feltételei az egésznek. De ki hinné, hogy lelkünk mélyén, a tudattalan homályban járva, a lélekelemzés nem találta meg, *mint legfőbb elvet, az élethez mindenáron való ragaszkodást?* Sőt ellenkezőleg — talált egy tendenciát, egy vágyat, egy hajlandóságot, egy ösztönt, ami a *halált kívánatosnak tartja*, minden darvini elmélet ellenére. Igen, kívánatosnak, mint abszolút nyugalmat, tökéletes pihenést, amelyben nem kényszerít bennünket semmi cselekvésre — olyan kívánatosnak tartja a halált, mint azt a boldog szunnyadást, amivel anyánk öleiben pihenünk.

— Egy lépés kell csak hozzá, valami kiváltó ok, hogy ez a vágy érvényesüljön s a tudatba kerülve, cselekvést váltson ki belőlünk — azt — utolsó cselekvést, aminek célja, hogy többé ne kelljen cselekednünk. Bármily különösen hangzik, az ember *szerelemre meghalni*, általában is s ha csak *egy mód van rá*, ezt a vágyat igyekszik kielégíteni. Ad abszurdum általánosítva a dolgot, így is lehetne következtetni, *visszafelé*: az élő lények s köztük öntudatlanul, az ember is *meg akarnak halni* — miért hal-

nának meg különben, ha nem akarnának? *A szerveetlen létből született, emelkedett ki az élet s olthatatlan honvágygyal vágyik*

vissza a szerveetlenbe, szétbomlani, megsemmisülni, megpihenni. Ez az összehasonlító léleklet, az Élők Lelkének tanulmánya.

Az öngyilkos nem hisz teljes megsemmisülésében

— Az öngyilkosnál az a mindnyájunkban lappangó vágy érvényesül, — ex nihilo nihil — ha hajlandóság nem volna bennünk a halálra, nincs az az életundor, kétségbeesés, halálos veszedelem, ami fegyvert adna kezünkbe, önmagunk ellen. A cselekvés *mindig* egy vágy kielégülésének irányában történik — s aki megöli magát, annak a halálvágya éppen oly erős, talán még erősebb, mint azé, aki meg akar születni. A külső baj csak kiváltó, felszabadító ok lehet.

— Így képzelem az öngyilkos lelkiállapotát. Tudata, a *cenzúra*, az az erő, ami ösztöneinket fékezi, meggyengül benne a tudatot ért sérelem következtében. Az ösztön felszabadul — áttöri küszöbét, s mint palackbazárt kísértet, amit *évezredken át* (mert tudatunk csak annyi idős, mint mi, ösztöneink sok százezerévesek) elnyomtak, tombolva, mohón keres kielégülést. Törni, zúzni akar, kitágulni. — első dolga, hogy zsarnokának essen, tulajdon ösztönét, a tudattal fékezett testet *rombolja szét*. Nézze meg a dühöngőt — először *tulajdon fejéhez kap*, mikor a roham kitör: haját tépi, koponyáját veri, legszívesebben megenné önmagát. E kritikus pillanatban megszűnik a különbség elképzelés és valóság között — a képzelt javak, ideálok fontossága, jelentősége felfüggesztetik. Kiderül, hogy a lélek csak *feltételesen* volt a testhez kötve — azzal a fel-

tétellel, hogy munkájáért jutalmat, *prémiumot* kap örömök, vagy legalább *örömök ígérete* formájában — s ha a külön világban nem tudja megszerezni, behajtja adósán, tulajdon testén. Behajtja az ígért örömet — ki tehet róla, hogy ez az öröm ösidők óta a *romlásban* nyer kielégülést?

— Összerombolja hát börtönét, a testet. Annál könnyebben fehéti ezt, mert ösztöneink mélyén *úgyse hiszünk a halálban*, örökéletünk képzeljük magunkat. Hogy az öngyilkos memyire nem hiszi komolyan tulajdon halálát, a *teljes megsemmisülést*, bizonyítják azok a kínos pontossággal megített intézkedések, amiket *ügyeik elintézésének* ürügye alatt tesznek haláluk előtt. Lényegben arról van itt szó, hogy azt képzelik, *tulélük önmagukat s jelen óhajtanak lenni* akkor, mikor ezeket az intézkedéseket *mások* végrehajjták majd helyettük, ingyen — jelen lenni és örülni, hogy ilyen olcsó munkaerőhöz jutottak. Ez is arra mutat, hogy az öngyilkos nyerni akar, *keresni az üzletet*, amit kötött, *prémiumhoz* jutni — a halálvágy leplezett formája csak annak az *örömvágy*nak, amit a *feleltettség* és pihenés formájában szeretne kielégíteni. Nem hiszi? Kérdezze meg Róbert bácsit, az öngyilkosok pátrónusát, *milyen néhez az öngyilkost visszatartani!*

A családirtó Hajdu százados lelkiállapota

— Vagy más példa. Ez a családirtó öngyilkos, Hajdu százados, félkilencor megállítja az órát, nem hajlandó várni *egy perccel se tovább* a megmentő pénzre, amit félkilencre ígértek. Az a gyanum, hogy *valamivel félkilenc előtt* állította meg — becsapta önmagát, csak hogy *végrehajthassa* tettét, ami nagyobb kielégülést jelentett a számára, mint az életmentő aktus. Nem hiszem, hogy meg lehetett volna menteni, ha az ügyvéd idejében érkezik. Azután, amiket olvastam róla, lelkiállapotát olyanok képzelem, hogy kezében a revolverrel, képes lett volna elsütni abban a pillanatban, amikor a bezárt ajtó csöngetnek, jelöl annak, hogy itt a pénz hiánya csak ürügy volt a számára, hogy *önmagát és másokat elpusztítson*. Utolsó levelét így kezdi: *Lehet, hogy elhamarkodtam a dolgot...* Nagy önismeretre vallanak e sorok, amikben *mult* időbe helyez egy eseményt, amit *akkor* akar csak elkövetni. Annnyira akarja, hogy már nem is törődik vele, mennyire elárulta magát. *Lehet, hogy elhamarkodtam...* Beismeri ezzel, hogy nem *külső kényszer vitte rá arra, amit tett, hanem belső* — az ő felszabadult ösztöne gyilkolni és öngyilkolni akart, eredetileg, külső okot keresett magának, hogy megtehesse. Külső okot a belső kényszerre, amit úgy hívunk...

A búvárharang zökken egyet. Feneket értünk volna, ilyen hamar...? Szédítő lehetett az iram! Kérdően nézek vezetőmre. Mi hát ez a belső kényszer? Tünődve néz maga elé, mintha a vastag üvegablakot kémelné, ami mögött a tengerfenék külső sötéttségében óskori szörnyek ágaskodnak lomhán, kocsonyás testük szuszogó tehetetlenségében.

— Hát igen... különös ez... Hogy miért kellett önmagán kívül elpusztítania ártatlan gyermekeit, viruló feleségét is... Csak jelek vannak, adatok, parancsoló tanulságai összefüggő tüneteknek, tapasztalatoknak... A tömeggyilkosok nagy része epileptikus volt...

epileptikus rohamban cselekedtek... Tessék? Napoleon?!... nem tudom. Annyi bizonyos, hogy a felszabaduló ösztön különös sálakot ragad magával a vulkán mélyéből, a mult mélyéből, ahonnan előtör... Régi elemek nyomára bukkan a kutató ebben a sálakban... Ha egyszer a gátló akarat, hogy *nem szabad meghalni*, elvesztette hatalmát — a zsilipen áttörő áradat egyéb lehetőségeket is érvényesíteni tud... irányt változtat... jó üzletet szeretne csinálni... Ha meghalni szabad, mást is szabad... s ez a más mi lehetne egyéb, mint a *régi vágy* kielégülése... ölni, pusztítani... De hogy miért a *gyermeket*, akit szeretünk?... Ki mondta, hogy *öztönöm* is szereti azt, amit a tudatom szeret?... Ideletet a mélyben ellenkezők a feltételek... ellenkező előjelet kapnak az indulatok is... *Őn költő — soha nem érezte még, hogy a gyűlölet lehetősége nélkül szeretet se volna a szívében?*

Valami foszforszékál odakünt, Ferenczi Sándor az ablakhoz lép és megjegyzi, hogy milyen korán sötétedik. Bizonyosan dolga van már, várják a páciensek. Az előszobából mozgás. Elbúcsúzom, pere mulva a folyosón vágyok és nagy lélekzettel köszöntöm a szabad levegőt. Karinthy Frigyes

Úrtes és Sebestyén, Múzeum körút 15, 30 éve fennálló szolid cége felhívja a t. vásárlóközönség figyelmét, kirakataiban látható szebbnél szebb divatos nyakkendő-, kalap-, angolpullover-, házikabát- és pizsama-különlegességeire, továbbá a saját készítményű fehérneműre, melyeket kivételesen karácsony napjáig lezállított árban árúsít

Retikulok Meleg Gábor bőrongoszló, Papek József utód, veje Rákóczi út 11.

Mademoiselle X, —

a kriminológia, az orvostudomány és a pszichoanalízis fantasztikus rejtélye

A büntetőjogász és az analitikus beszélnek Molnár Erzsébetről, az asszonygyilkosról

(Saját tudósítónktól.) Mademoiselle X...

Személyi adatait és körleírását mindenki tudja: huszonhároméves, hat elemi járt, varrónő, magas, erős, neuraszténias, barnahajú, csontos vállait örökké rángatja, erősen fejlett karizomzatú, művezető leánya, van apja, anyja, fivére, nővére, küssé affektál és így hívják: *Molnár Erzsébet*.

De amit tudni lehet róla, az csak ennyi: *Mademoiselle X*...

A bírók már tudják, hogy bűnös, már elítélték, már döntöttek sorsa fölött, tudatalatti izzással izzó exaltáltságát már begyűrték a paragrafusokba, már bezárták mögötte a börtönajtót, hogy élete fogytáig hüljön apatikussá az idegzete, ők már tudják, hogy bűnös, mert gyilkolt és örökké börtönben a helye, de mégis, mégis. — *Mademoiselle X*...

A legkülönösebb és a legérthetlenebb *kettőség* van benne, — mást nem lehet tudni. Kétarcú, kétlelkű, kétszívű, kétvérű, kétéletű, mindene kettős, minden gondolata, gesztusa, tekintete, érzése, szenvedélye, valami borzongató hasadás van ebben a leányban, egy mély szakadék vágja ketté életét: *a szakadékon innen az, amit jónak, túl az, amit rossznak hívnak a földön.*

Mademoiselle X...

Közönyösen mosolyog, vidor szemekkel bámul a levegőbe, mintha valami naív burleszket nézne — és pokolian kinődik, szemében, égő tekintetében kísérteties viziók lobbannak, a viziókban szörnyű komplexumok örvénylenek.

Színpadiasan gesztikulál, mintha premierplanban állna a bonvivant mellett, vagy az alhadnaggal szemben, affektálva nyújtogatja ápoltszép kezének ujjait, amelyek úgy merednek a levegőbe, mint valami finom fehér legyező, csupa züllött színészkedés a mozdulata — és lehet látni, hogy a lelkében térdreomlik és a Miatyáukot mormolja százszor, az éjszakák sötétjében szentekhez suttogja imáit, a szívében istenfélő áhitat van.

„A nőt szerette, a férfira féltékeny volt!”

Büntetőjogász? Orvos?

A bírók már ítélték.

És mégis fel kell tenni a kérdést: *büntetőjogász? Orvos? Ki tud többet róla?*...

Dr. Auer György, a budapesti ügyész, a pécsi egyetem magántanára ezt mondja Molnár Erzsébet esetéről:

— Természetesen nem ismerem az ügy minden részletét, ennek a példátlanul fures rejtélynek minden ágabogát. De ahogy én látom a dolgokat, én csak azt mondhatom Molnár Erzsébetéről: *beteg, nagyon beteg. Az kétségtelen, hogy nemcsak a férfival, de a meggyilkolt asszonnyal is erotikus kapcsolata volt. Ez kitűnik védekezéséből, a gyilkosság elkövetésének körülményeiből s egyéb tünetekből is. Ez a kapcsolat azután viharos féltékenységet kellett föl benne — az asszony férje iránt. Én legalább ezt látom s ebből a szempontból próbálom megoldani a rejtélyt. Itt föl lehetne vetni a föltételek ellen, hogy miért lett volna féltékeny a férjre, amikor a férfival is volt bizonyos kapcsolata? Azonban ez nem komoly ellenérv. Helté nem megdönthetetlen. Mert elhiszem, hogy talán a férfival is volt szerelmi viszonya; azonban ez a viszony nem lehetett komoly, erős és mélyen gyökerező. Ez talán csak a viszonyok alakulásából, a helyzet adottságából keletkezett, mert ott volt mindig a háznál, a férfi körül, de ismétlem, ez a viszony nem lehetett mély.*

— Tehát az asszony iránt volt benne nagy szerelm. Mindenkiben vetélytársat láthatott, aki az asszony körül volt és különösen vetélytársá volt a férj, aki allandóan együtt élt szerelme tárgyával és az asszony érzéseinek, gondolatainak és szenvedélyeinek nagyrészt magának foglalta le. Én azt is elhiszem, hogy talán *kettős szexuális életet élt ez a lány*, de abban csaknem bizonyos vagyok. — már amennyire bizonyossággal ebben az ügyben valamiről is lehet beszélni — *hogy az asszony iránt égtek lobogóbban az érzései. Mert mivel lehet mással magyarázni ennek a gyilkosságnak okát? Nyereségvágyról nincsen szó. Bosszúról nincsen szó. Hirtelen elmezavarról nincsen szó. Akármennyit próbálok okoskodni, nem tudok más okra rájönni, mint a féltékenységre. A szerelmi féltékenységből eredő gyilkosság hátterét a körülmények megvilágítják. A leány védekezése szerint is, de főként az anya vallomása szerint Molnár Erzsébet fiatal leány korában *irtózott a férfiaktól*, nem barátkozott senkivel és *Koncz* volt az egyetlen, akihez közelebb került. Ez a leány a saját nemét szerette s ezt nem cáfolta meg az, hogy a férfival is barátságot tartott fenn. Saját nemét úgy szerette, hogy féltékenységekben — gyilkolt.*

— A leány lelkiállapotát némiképpen megvilágítja az az irtózat, ami eltölti a bűncselekmény nyomával, a bűnjelekkel szemben. Beteges félelem ez. *Úgy irtózik*

Csupa tisztaság. Erintetlen hajadon volt húszéves koráig. Férfi nem kavarta fel életét, ült az ároksparton vagy otthon, a művezető házában nedvesfalu szobájában és kézimunkázott, szötte a szálak millióit és ha légy szállt arcára, nem kergette el, fehér arca úgy imbolygott a kézimunka fölött, mint egy apácáé — *és őrzőgő erotikum viharzik a véreben, a legdélzsakibb szerelme ámokfutója, aki erotikus szenvedélyének egy vad pillanatában esigolyákat metszett át.*

Soha nem bántott senkit, semmit. Elszaladt, ha a kertben csirkét kergettek, vagy a konyhában halat bontottak. Annyi jót tett, amennyit csak tehetett, aki kért, annak adott és sirt a sirókkal. — *és a legbestiálisabb bestia vérengzésében nem olyan mohó, mint ő.* Ha vér csap az arcába, a legkegyetlenebb hidegséggel páncsol a vérben és birkózik azzal, akit meg akar ölni.

Szemében szelidség. Kezének fehérje, homlokának márványsímásága csupa béke. Szemhéjai valami magnetikus erő alatt lehunyódnak, ha belső indulat támad rá, vagy ha külső akarat száll feléje. A médium *akarattyengessége* tükröződik reszkető tekintetében, kinyílt sápadt ajkán. De ha keményen szembenéz veled, ijesztő akarat keményedik a szemében, mint az acél, olyan kemény nyé válik a szemgolyója. A hipnotizált lankadsága és a hipnotizáló erőfeszítése van a szemében. *Nincs akarat. Ölni tud az akaratával.*

Számító. Gondolkozik. Okos. Ravaszul mérlegel és összezavarodik, észlelés gondolatokat szajkózik, nem tudja, mit akar, nem tudja, mit csinál. Észlelősen szeret és ocsmányul gyűlöl. Minden szava, minden gondolata, minden, minden, ami belőle árad, mint a fluidum — *rejtély. A pszichopatológia panoptikumának legféltékenyebb élőképe.*

Meg vagyok győződve róla: *egyedül gyilkolt. Az erotikának; a beteg szerelmenek nyomorékja, aki szenvedélyeinek izzásában ész nélkül gyilkolt.*

Mademoiselle X...

a bűnjelektől, ahogy gyilkosok nem szoktak irtózni, ahogy csak az irtózik, aki — nem gyilkol. Ha valakinek közel hozzátartozóját másvalaki megöli, akkor

nem a gyilkos borzong a bűnjelektől, hanem az, aki nek hozzátartozóját megölték. Ez a leány is úgy irtózik a bűnjelektől, mintha más követte volna el a bűncselekményt. *Mintha nem ő követte volna el. Mintha az, aki benne él és aki gyilkolt, idegen lenne.*

— Ha rejtélyeiben és részleteiben nem is, de indokában sok ilyen esetet ismerünk már a bűnügyi irodalomból. Különösen Németországban vannak ilyen tipikusan női féltékenységi drámák, amelyekben a nő nőt szeret és a nő nőt gyilkol — féltékenységből. Mégis ez az eset nagyon különös és biztosan és tisztán látni vajjon ki tud?...

Vajjon ki tud?

Talán az orvos? A pszichoanalitikus? Aki a lélek rejtett és észrevehetetlen és megmagyarázhatatlan rezdüléseire is próbál választ adni? Ő? Lassuk.

Rejtély! — mondja a pszichoanalitikus

Dr. Ferenczy Sándor, a pszichoanalitikus ezt mondja:

— Nem, nem, erre nem válaszolok. Erre a kérdésre, hogy mit látok Molnár Erzsébetben, mit látok a bűnben, a bűne mögött, a tette előtt, a tette után, hogy mi a pszichoanalitikai kriminológia álláspontja vagy föltevése, vagy sejtése, — nem, erre nem válaszolok.

Azt hiszem, — és ez meggyőződésem — hogy ha pszichoanalitikus ezzel az esettel kapcsolatban ezekre a kérdésekre válaszolni mer. — az nem lehet meggyőződéses pszichoanalitikus. Az talán nem is tisztességes. Mert a pszichoanalízis legújabb eredményei sem adnak módot arra, hogy ezekre a kérdésekre válaszoljunk. A pszichoanalitikai kriminológia még teljesen kialakulatlan. És Molnár Erzsébet esete tisztára idetartozik. Ezek a dolgok tudományos szempontból még nincsenek kivizsgálva teljesen. Így egyelőre nem marad más hátra, mint a józan ész szuppoziói és a bíró józan véleménye éppen úgy eltalálhatja az igazságot, mint egy pszichoanalitikus. *Hiszen beszélhetnék én itt sejtésekről, elmondhatnám, hogy mit sejtök, mi van a gyilkosság hátterében, mi volt a tettekben, de orvos sejtésekről nem beszélhet, csak bizonyosságokról, illetőleg arról, amit ő bizonyosságnak hisz. Ebben az ügyben pedig csak sejténi lehet...*

Tehát az orvos sem. A pszichoanalitikus sem. Senki sem. Senki sem tud válaszolni. A védő azt mondta: *szuggesztív hatása alatt gyilkolt. Az ügyész azt mondta: szerelmi szenvedélyében gyilkolt. De hogy miért gyilkolt igazán?*

A bírók egyszerűsítették a rejtélyt: *gyilkolt!* És elítélték. Életfogytiglani fegyházra. *Mademoiselle X*-et. Szirmai Rezső

BUDAPESTEN EGYEDÜL mi hozzuk forgalomba a COSMANOSI „GEISHA” külföldi

BEMBERG

és más rézoxid műselyemből előállított gyönyörű tavaszi ruhaanyagot

Ezen anyag mintái annyira exkluzívek, hogy t. vásárló hölgyeink nem lesznek kitéve annak, hogy egy és ugyanazzal a mintákkal úton-útfélen találkozzanak.

A legművésziesebb izlésű minták vannak ezen anyagból raktárunkon, melynek méterje. . . Pengő

3.60

DIVATCSARNOK

VII, RÁKÓCZI-UT 74

A fiú (jókedvvel): Igen. Meg akartam kérni, vigyen engem is haza a kocsijám!

A leány (tetőtől talpig végignézi. Azután magára néz. Egy pillanatig ajkát harapdálja és nem lehet tudni, mosolyogni fog-e, vagy sírni).

A fiú (sugárzó jókedvvel): Hát, ha már a nagy kocsi nem is, de a kis sport Fiatot kiküldhették volna a kedves szülei!...

A leány (nagyon elpirul. Szikrázó szemmel néz a fiúra és haragosan mondja): Kicsoda maga tulajdonképpen?

A fiú: Hogy ki vagyok? Ember. Itt, most felöltözve. Nagy István gyakornok egy gépgyárban. Lenni a strandon, ahol süt a nap, ahol belevetem magam a friss, hideg vízbe és ha fejest ugrok, mint valódi ékszerrek tapadnak rám a csillogó vízcseppek, az vagyok, akinek álmodom magam. Nincs rajtam ruha és olyat agatok magamra gondolatban, amilyent elképzelek. Ma gazdag gyárigazgató voltam, holnap talán nagy költő leszek és holnapután diadalmas katona. Mindegy. Hiba csak az volt, hogy eddig mindig megtartottam magamnak az álmaimat. Ma véletlenül elmondtam őket magának. Nem akartam hazudni. De olyan szép volt másnak lenni, többnek, olyannak, mint maga. (*Elmosolyodik.*) Maga... elkényeztetett kis milliomos kisasszony, aki a svájci nevelőintézetből jött ide és ha spleenje van, hajóra száll, hogy a Földközi-tenger fölött nézze az eget... és aki...

A leány (nagy szemmel hallgatta. Arca lassan megengyhül. Kicsit gyanusan csillog a szeme és csendesen belevág a fiú szavába): ...aki az édesanyjával lakik kétszobás kis lakásban a Kálvária téren és ma kölcsönkapja ezt a fürdőruhát egy színővendék barátjától, aki ott lakik a házban, hogy menjen el a strandra. Elment és ott találkozott valakivel, akit nem akart soha többé látni...

A fiú: Miért?

A leány: Mert... (*Hirtelen megáll. Egész idő alatt lassan mentek és most ott állnak a ligeti Gerbaud-pavillon mögött.*) Nézze... Hol vagyunk!...

A fiú: A Gerbaud... (*Hirtelen ötlettel helyet mutat a leánynak egy padon, amely ott áll a pavillon mögött.*) Tessék helyet foglalni... Mindketten pontosan megjelentünk a randevún... (*Kibontja a kis csomagot.*) Méltóztassék, hercegnő... Kitűnő nyáriszalámi és friss vízesborka... Gondolom, jól fog esni, hiszen egész nap olyan előkelők voltunk, hogy nem jutottunk az evéshez...

A leány (boldogan kipakolja a maga csomagját): Párizsi... Zöldpaprika... (*Csillogó szemmel, frissen és vidáman enni kezdenek. Mögöttük hallatszik a zene. Elomló fran-*

cia valcert játszik. Előttük a Stefánán száguld a sok autó meg kocsí. Már nem is vesznek róla tudomást. Megették az ételt. A fiú cigarettára gyújt és a leány közelebb húzódik hozzá. Egyideig csak nézik egymást, mosolyognak és hallgatnak. Azután a fiú lassan megfogja a leány kezét.)

A fiú: Holnapután vasárnap van... Hová menjünk? Deauvilleba vagy a Dolomitokba?

A leány (elpirulva, boldogan): Idejövünk... A strandra!...

(*Még sokáig ültek ott a padon. Azután lassan felállnak és elindulnak a Ligeten át hazafelé. Lassan belepi őket a por és messzetűnnek. Már este van és az égen fenn szikrázik a sok csillag. Az egyik fán két szürke kis madár bújik meg a sűrű lombok alatt. Hangosan és vidáman csiripelnek. Verebek.*)

Modern rémek

— Félig interjú —

A népmesék benépesítették az emberek fantáziáját rémekkel. A vámpírok, farkasemberek, ördögök és hasonlók megrontják már gyermekkorunk álmát. De nincsenek-e a gyerekszobán túl is rémek? Felbonatom az ujságot és olvasom benne: „a düsseldorfi rém”. És ugyanazon a héten, amikor Kürten Péter, a düsseldorfi kocsis végre lépre került, Budapesten is elfogtak egy „rém”-et, aki az utóbbi években az óriási tetőtűzeket okozta.

Tehát vannak mégis rémek, az emberi társadalom rémei. De nem viselnek szarvakat, nem fújnak szájukból tüzet. Külsőleg éppoly emberek, mint mi. Köztünk élnek, egy levegőt szívunk velünk. Csak véletlenül kerülnek hurokra, amikor már egy csomó gaztettük után vannak.

Önkéntelenül felmerül a kérdés: nincs-e módjában az emberi társadalomnak, hogy ezek ellen a rémek ellen védekezzenek?

Ezen a békés vasárnapi délutánon szemben ülök Ferenczi Sándorral, az ismert pszicho-analitikus tudóssal rendelőszobájában és mialatt fekete-kávémat kévérem, egyenesen neki-szögezem a kérdést:

— Lehetséges-e *prevenció*, vagyis ezeknek a társadalmi rétegeknek előzetes ártalmatlanná tétele? A lélekian tudománya van-e már azon a fokon, hogy előre meg tudja állapítani, hogy ez és ez az ember bűnözni fog?

Mielőtt a tudós felelne, én már előre tudom, hogy erre a kérdésre nem fogok választ kapni. Miért? Olyan ágas-bogas kérdés ez, hogy nem lehet kimeríteni rövid újságról interjúban. És minek felületes vagy nem könnyen érthető, sőt félreérthető dolgokat elhinteni a közönségben?

Ezt, ami alább következik, ne méltóztassanak tehát szabályszerű interjújuk tekinteni. Csak két ember beszélgetése feketekávé mellett. Variációk egy téma felett, amelynek tárgya: a bűnöző ember. Ferenczi Sándor doktort nemcsak azért érdekes meghallgatni, mert a lélekana-lízis legismertebb képviselője nálunk, hanem mert érdekes tapasztalatai vannak.

— Egy évig tanulmányúton voltam Amerikában — mondja — és érdekes tapasztalatokat szereztem abban a világban, amely a nagy bűnesetek tipikus hazája és ahol a bűnösök ellen való védekezés is a legjobban van megszervezve. Amerika egyébként is érdekes szerepet játszik a bűnös ember életében. A *gangster*-ek a modern technika, sőt a modern haditechnika vívmányait használják fel a társadalom ellen való harcukban.

Ferenzi doktor most megmagyarázza, hogy Amerikában a bűntette szervezkedő bandákat *gang*-nek és tagjait *gangster*-eknek hívják.

— A „gangster”-ek technikai vívmányait — folytatja Ferenczi doktor — azíán népszerűsíti... az amerikai film. A mi bűnözőink is néha amerikai eszközökkel, fogásokkal dolgoznak, ahogy a moziban látták. De hát ez így van egész Európában. Európa ezen a téren is amerikanizálódik.

Itt én megemlítem a Leszámitoló Bank tolvaját, a kissé naív Kovács Jánost, az ő *hands up!*-jával.

— A „gangster”-ek életét — folytatja Ferenczi — több amerikai városban tanulmányoztam, New-Yorkban, Detroitban, Cincinnati államban és főként Csikágóban, amely a „gang”-ek igazi hazája. Részt vettem egy tudományos értekezleten, ahol bírák, ügyvédek, orvosok, pszichológusok, rendőri nyomozók, detektívek stb. voltak képviselve, szóval mindazok, akik bűnöző emberekkel foglalkoznak.

A legérdekesebb tapasztalatom az — folytatja Ferenczi, — hogy Amerikában a hatósági személyek, hogy úgy mondjam, nem is annyira függetlenek a gangsterek világától. Ez kényes dolog és nem szeretném, ha amerikai barátaim megharagudnának rám, tehát meg kell magyaráznom, miről van szó. A gangsterek nemcsak technikai és tudományos vívmányokkal harcolnak a társadalom ellen, hanem néha oly nagyszórúen szervezkednek, hogy behálózák magát a társadalmat, „földalatti” összeköttetések révén éreztetik befolyásukat, sőt hatalmukat. Néha egy *gang* hatalmába kerít egy egész várost és garázdálkodik ott. A bűnözők

e magas iskolájával tehát lépést kell tartania a bűnösök üldözésének és az igazságszolgáltatásnak is. Valóságos versenyfutás ez.

— A „gangster-ek — mondom most én — tehát nagyszerű fickók, akik ésszel dolgoznak. De a düsseldorf-i rém és a budapesti gyújtogató esetében nyilván elmebajosokkal állunk szemben, egy kéjgyilkossal és egy piromániás emberrel van dolgunk.

— Ezt így látatlanban nem lehet eldönteni — feleli Ferenczi. — Én mint ideg orvos nem mondhatok véleményt olyan esetekben, amelyeket személyesen meg nem vizsgáltam.

— De általában — kérdeztem én — vannak-e oly határozott ismérvek, indíciumok, amelyek alapján a mai lélektan meg tudja állapítani valakiről, hogy bűnös hajlamú-e?

— Ön arra céloz, van-e „született bűnös“ — mondja Ferenczi. — E tekintetben a tudományos kutatás még folyamatban van, az eredmények még nincsenek lezárva. És ne felejtse el, hogy a veleszületettség mellett a lélekkutatás ismeri az úgynevezett *traumatikus* eseteket, amikor valamely megrázkódás okozza a lelki elváltozást. Nem lehet tudni, hogy például gyermekkorában nem ért-e valakit oly lelki megrázkódás, amely bűnös irányba terelte.

— A pesti piromániás ember esetében — mondom én — egy detektív valahogy visszaemlékezett arra, hogy ez az ember régebben, még télen, azt hiszem, a rendőrségen volt valami padlásfosztogatás miatt és míg kihallgatásra várakozott, ruháit bedobta a kályhába és a lángokban gyönyörködött. Ezen a nyomon indult el a detektív és így leplezte le a legutóbbi nagy pesti tüzeseteket tettesét. De vajon már akkor, amikor ezt a piromániás cselekedetet véghez vitte, nem lehetett volna-e felügyelet alá helyezni és ezzel elejét venni a későbbi tüzeknek?

— Csiklandós kérdés — mosolyog Ferenczi doktor, — de a rendőrséget nem lehet hibáztatni. Hiszen épp ez az eset mutatja, ha valóban úgy történt, ahogy ön elmondja, hogy a mi

rendőrségünkön mily eszes detektívek vannak, akik bizonyára valami a lélektanhoz is értenek.

— Személyes tapasztalásból tudom — feleltem, — hogy vannak nálunk detektívek, akik magánszorgalomból igen komoly lélektani tanulmányokat folytatnak, mert érzik, hogy erre szükségük van.

— Ezt csak helyeselhetem — feleli Ferenczi. — Általában foglalkoznak, akik bűnös emberekkel foglalkoznak, bele kellene merülniök a lélektani tanulmányokba. Nem ártana, ha a rendőrségen, ügyészségen, bíróságoknál is képzett pszichoanalitikusok volnának.

Általában — folytatja Ferenczi, — szerintem a prevenciónak is egyik leghathatósabb és legkönnyebben alkalmazható eszköze — a nevelés volna. Megint hangsúlyoznom kell, hogy igen gyakran a gyermekkorban kapja az ember azokat a *traumatikus* behatásokat, amelyek bűnözővé tehetik. Ha a tanítók, sőt a szülők tudnák ezt, a gyermekeket már korán óvhatnák azoktól a káros és kóros hatásoktól, amelyek később elhatalmasodhatnak az emberben és rossz irányba terelik.

Itt van mingyárt a *pirománia* esete — mondja Ferenczi. — Ki piromániás? Amikor nagy tűz van, óriási tömeg sereglük a lángok köré, amelyekben szemmel láthatólag gyönyörködnek. Ezen az alapon azt is lehetne mondani, hogy minden ember piromániás.

A népies hit — folytatja Ferenczi — gyakran ráhibáz érdekes lélektani jelenségekre. Így például a gyermekeket, aki gyufagyújtogatásban gyönyörködik, tréfásan megint: hogy *ágyba fog urinálni*. Ebben az urinálásban ugyanis van valami kéjes organizmus és összefügghet a piromániával. A prevenció hathatós módja tehát az volna, ha a gyermeket már zenge korában leszoktatnák a tűzben való gyönyörködésről, gyufagyújtogatásról, ágyba való urinálásról. Ezzel esetleg egy későbbi gyújtogatótól szabadíthatók meg a társadalom.

Beszélgetésünk véget ért. Nem

volt hivatalos, úgynevezett tudományos interjú és természetesen azt beszéltem benne, aki alapos képzettségénél, világiártságánál és még egyéb okoknál fogva is alkalmasabb volt a kérdés megvitatására. Az olvasó is talált bizonyára benne sok érdekes dolgot és így egyikünk se járt rosszul.

Szini Gyula.

Glória hercegnő

James Wood, a kalandor, egy fonttal a zsebében kereste fel Alexandria egyik leghíresebb játékbarlangját. Ezzel az egy fonttal akarta maga mellé hívni a szerencsét. Ha nyer, tovább folytatja kalandor életét, ha veszít, elveszi kis browningját. A játékeremben izgatótan leste a rulettgép golyójának ördögi táncát... A játék egymásután vitte el zsetonjait és amikor az utolsó esontlaposkát akarta az asztalra dobni, valami rendkívül dolog történt. A zseton kiesüszott kezéből és az asztal alá gurult. Hirtelen utána bűjt és az asztal alatt különös dolgokat látott... Megállapította, hogy a bank igazgatósága csal. A rulettgépet meghamisították és ezáltal kifosztják a játékosokat.

James Wood nem döbbent meg, hanem szépen lassan felkereste az igazgatót és elmesélte neki, hogy mit látott... Kétezer fontot kért a hallgatásáért...

Ezzel az érdekes résszel kezdődik

Ernst Klein

az ismert osztrák regényíró

Glória hercegnő

című regénye, amelynek minden sora érdekesítően érdekes és izgalmas. A regény nemesak a Kelet bűnös világát mutatja be, hanem elvezeti az olvasót az angol arisztokráta társaságokba és a nemzetközi kalandorok és kémek titkos búvóhelyére is. Fellebbent a fátylat az óriási jelentőségű orosz petróleum-szerződés létrejöttének kulisszatitkairól és egy angol hercegnő izgalmas kalandjairól és szerelméről.

Ennek a rendkívül érdekes regénynek a közlését lapunk jövő heti számában kezdjük meg. Ugyanakkor pedig befejezzük most folyó regényünket; A nizzai rejtély-t.

Sporthoz és játékhoz

Nivea-creme! Ez a krém eucerittartalmánál fogva, amely csak a Nivea-creme alkotóanyaga, könnyen beszívódik a bőrbe. Ugyanis csak a jól felszívódott krém fejt ki védő hatását.

NIVEA-CREME

megakadályozza, hogy a levegő kiszáritsa a bőrt, fokozza a fény- és napsugarak barnító hatását — még borus ég esetén is — és csökkenti a fájdalmas leégés veszedelmét. Fény, levegő, nap és mindezekhez Nivea-creme!

Mindenütt kapható!

Dobozonként P — 50-től P 2.20-ig. Tubusonként P 1. — től P 1.60-ig

P. Beiersdorf & Co. A.-G. magyarországi vezérlőirodája, Budapest, V. Rudolf rakpart 18

A mérgekeverők lelke

Dr. Feldmann Sándor megvizsgálta a tiszazugi mérgekeverő asszonyokat cellákban — Különös tünetek, riasztó álmok
A pszichoanalízis bevonul a törvényszékre

(Saját tudósítónktól.) A magyar bírák ítélései a tételes törvényeken és a tradicionális tudományok akadémikus megállapodásainak pilléreire épülnek fel. A pszichoanalízis, ez a sokat magasztalt és sokat támadott tudomány még nem vonult be a tradicionális tudományok közé, de pénteken — a magyar bírák előtt álló gyilkos asszonyok lelkére oda fogják illeszteni a pszichoanalízis sztetoszkopját.

A tiszazugi mérgekeverők lelki világának sötétjébe a pszichoanalízis próbál majd fényt vetni. A négy gyilkos asszony védője úgy látta, hogy nem elég a fizikai organizmus orvosának szava, ebben a különös, az idegek rejtélyes és megfeythetetlennek látszó megnyilatkozásaival túlszűfolt bűnyűben ott kell állni a bírák előtt a lelki organizmus elferdüléseit diagnosztizáló ideg orvosnak is, hogy megmondja: milyen szörnyű lelki eltorzulások, milyen csenevessé silányult idegek eredménye a tiszazugi tömegmérgezés. Ellenőrző orvosszakértőt jelentett be ezért a védő s dr. Feldmann Sándor, az ismert nevű pszichoanalitikus fogja diagnosztizálni a bíróság előtt a gyilkos asszonyok tudatos és tudatalatti indulatainak elkorcsosulását.

Az ideg orvos megvizsgálja „betegeit”

Az ideggyógyász mielőtt véleményét megmondja a bírák előtt, megvizsgálta betegeit. A mérgekeverőket. Vasárnap elment a szolnoki fogház celláiba, s végigvizsgálta nácienseit. Az orvos elé állt a négy gyilkos: Lipkáné, aki öt embert küldött a másvilágra, Sebestyenné, Kötelesné és Holybáné, akik egy-egy gyilkosság bűnéért fogva felelni a bírák előtt.

Négy fejkendő, siránkozó szavú, összetört, megnyomorított testű egyszerű parasztasszony nyögdecselt az orvos előtt. Ha kimész a magyar falvakba s megnézed az ötven-hatvan év körüli, munkától és születektől eltörődött testű parasztasszonyokat és megnézed a négy mérgekeverőt, külsőleg nem látsz közöttük semmi különbséget. Összeomlottak, egykedvűek, panaszkodók, istentisztelek. Ha beszélgetsz velük, a laikus szem nem találja meg szavukban a lélek esettését sem s a laikus szentenczia ez: a mérgekeverők beszámíthatók, vagy legalább is beszámíthatók éppen olyan mértékben, mint amilyen beszámíthatók a hozzájuk hasonló iskolázottságú, hasonló sorsban szenvedő öreg parasztasszonyok. De az ideggyógyász különös dolgokat tapasztalt a szolnoki fogház celláiban a négy mérgekeverőnő. Például ilyeneket tapasztalt:

— Irja csak alá a nevét! — mondta az orvos Lipkánénak, elébe tett egy papírost és egy ceruzát adott neki. Lipkáné akombakomos betűkkel, remegő kézzel leírta a papírosra — a leánykori nevét.

— Irja csak alá maga is a nevét! — mondta az orvos a másik cella lakójának, a másik mérgekeverőnek, aki az elébített papírosra leírta — a leánykori nevét.

Amikor nem fog a toll...

Az orvos nem csodálkozott. Ő várta, hogy a férjes asszonyok leánykori nevüket fogják aláírni. És amikor felszólította őket, hogy írják le férjezett nevüket, akkor a mérgekeverők remegni kezdtek, reszkettek egész testükben, mintha valami rémséges tett elkövetésére akarták volna redbírní őket, rémült szemmel döbbsentek az orvosra s aztán hosszú unszolásra, nagynehezen, sőt hájtozva írták le férjük nevét. A különös jelenséget megmagyarázza a pszichoanalízis: a mérgekeverők leányéletükben még boldogok voltak. Bajuk, sanyarúságuk és szerencsétlenségük, amely végül idejuttatta őket a rácsok mögé, akkor kezdődött, amikor férjhezmentek. Most rettegnek minden gondolattól és menekülnek minden gondolatától, amely tragédiájuk elindulásával kapcsolatos. Eppen olyan jelenség ez, mint amilyen a másik: a paralízis. Ha megkérdezik, hogy hány éves korában kapta a paralízist okozó verébajt, azt az évet fogja mondani, amely betegségének megindulását megelőzte. Ha egy ötvenéves paralitikustól, aki 26 éves korában inficiálta magát, megkérdezik, hogy hány éves korában érte utól a végzet, azt fogja felelni: 25 éves koromban.

Idérvnyomások álmok

A pszichoanalitikus az álmaik után érdeklődött. Tudni akarta, mi rejtőzik az öntudat küszöbén mögött. És meglepett különös dolgokat tapasztalt. Lipkáné és Holybáné, akik pedig egymástól távollevő cellákban raboskodnak, ugyanazt álmodják éjszakáról éjszakára, ugyanazt a vidéket térdel a mellükön s szorongatja a nyakukat. Mindketten azt álmodják, hogy mennek a Tiszaparton, nézik a víz folyását, járnak, járnak a föld, amelyen lépegetnek, puha a lábuk alatt és ahogy mennek és nézik a fűt, egyszerre csak a puha föld meglazul bakancsuk alatt és beomlik. Belesüllyednek az egyre omló földbe, kapaszkodnak, eről-

ködnek, levegő után kapkodnak, ki akarnak szabadulni a borzalmas szorításból, a puha föld tömegéből, amely fojogtatja őket és ez a borzalmasan fullasztó érzés végigkíséri éjszakáikat. Az egyik még azt is álmodta, hogy téglát vitt a kezében, amikor ment a Tiszaparton és arra gondolt, hogy a téglával egy épületet fog fölépíteni, de beomlott alatta a föld és a téglá vele együtt besüppedt a homokba. Külön cellákban raboskodó asszonyoknak közös az álmuk. És a pszichoanalízis magyarázza a jelenséget: egyforma struktúrájú és egyforma élményeket átéltek lelkek éjszakai megnyilatkozása egyforma. Téglát vittek a kezükben, amikor a mérget szorongatták, amelylyel megölték hozzátartozóikat, hitték, hogy új épületet fognak fölépíteni, életük új épületét, de aztán — beomlik a föld és eltemet mindent, megnyílik alottuk az örvény, amelybe belehullnak menthetetlenül és amikor fölébrednek — vastag rácsokon keresztül beszűrűl a cellákba a hajnal.

Elsodort élet

Lipkáné elmondotta életét, amelyből pszichoanalitikus ismét súlyos következtetéseket tud levonni. Négyéves korában árva lett. Ide-oda vetődött, mint egy leszakított kis útszéli gaz a viharban, házról házba sodródott, tízéves korában már cseléskedett és attól kezdve dolgozott, dolgozott szakadatlanul és örökké. Állatokkal hált, állatok körül bajlódott mindig s így életének centruma az állat volt. Soha férfit nem kívánt. De ösztöne megmozdult, amikor szerelmeseket látott, mert érezte, hogy a szerelemben boldogság van s ő nem volt boldog soha. Irigylte a mások szerelmét. Jószió leány volt. Csupa jószív. A bogarat, ha mászott előtte a homokban, átlépte. Ha új állásba szegődött, kikötötte, hogy a csirke nyakát ne kelljen neki elvágnia. Mert irtózott az ilyesmitől. Az örömet nem ismerte. Csak egynek tudott örülni, a jószámnak. A férjfelelést sem ismerte. Csak a férje ölelte őt. — azt pedig elmszította. Majd eszemet vesztem, ha rágondolok, — hajlogatja, szánja-bánja teitet, a szörnyűségeket, amiket elkövetett. Ha megkérdezik, hogy miért ölte meg azokat, akiket megölt, azt feleli, hogy a férje bírta rá, hogy ölje meg a bűgát, mert kiforgatta a varvonaiból, az asszonyokat pedig, akiknek mérget adott, hogy ölje meg férjeiket, nagyon sajnálta, mert látta, hogy szenvednek a férjeik rosszsága miatt. A romcsú romlott öregasszonyban élt egy emberi szolidaritás, a meggyötört asszonyokkal való szolidaritás és ő, akit vert az élet, de akit emberi kéz is annyiszor vert, minden érdek nélkül, vagy lényegtelenül kevés mértékben adott a kínlódo asszonytársak kezébe, hogy szűnjön meg a szenvedésük.

A „démonikus erő”

És így a többi mérgekeverő állati lelkéből is felnyílnak ilyen különös jelenségek a pszichoanalízis röntgensugarában. Az orvos, dr. Feldmann Sándor, aki már megvizsgálta betegeit s aki a pénteken kezdődő főtárgyaláson is figyelni fogja őket és aki először fogja a magyar bírák előtt a lélekelemzés módszereivel demonstrálni a gyilkos asszonyok lelkét, ezeket mondja:

— A mérgezéseket általánosságban jellemzi, hogy a mérgezők a mérget nem közönséges természetű terméknek, hanem démonikus erő adományának tekintik. Livius megemlíti egy esetet, amikor kétszáz asszony mérgezte meg férjét. A XV-ik század Olaszországában külön taksája volt a mérgezéseknek. Erich Wulfen megírja könyvében, hogy a szultán megmérgezésének 500, a spanyol király halálának 150, a pápa megölésének 100 dukát arany volt az ára. A mérgekeveréssel foglalkozókat általánosságban a primitív hatalmi érzés jellemzi.

Sajátságos, hogy a mérgekkel való manipulálás évezredek óta női tulajdonság. A Medéában már olvashatjuk, hogy a legjobb a nyílt fegyverhasználat, az asszonyi kéz a mérgehez ért jól. Shakespeare egyik darabjában a mérgezést a következőkkel motíválja: hatalmi vágy, gyűlölet a férjjel szemben, csalódás a házassággal szemben. Két régi nagyon híres mérgezési eset van, amely a tiszazugi mérgezésekkel bizonyos motívumokban és történésekben kongruál.

A mérgekeverő, aki sohasem nevetett

— Margarete Zwanzeiger — sorolja fel ezt a két esetet a pszichoanalitikus — 1760-ban született és éppen úgy, mint Lipkáné, néhány esztendő korában árvaságra jutott. Kézről-kézre járt a világban, tizenegy éves korában, mint Lipkáné, ő is válalába szegődött. Azután elvette feleségül egy nála nál sokkal idősebb jegyző, akit nem szeretett. Férje meghalt s őt a legnagyobb nyomorban hagyta. Egy bírósági hivatalnok házába került, ahol a házastársak nagy viszályban éltek egymással. Margareta megmérgezte az asszonyt abban a reményben, hogy ő, aki a háznézetőnéje, a ház törvényes asszonya lesz. De reménytelen csalódott. Elhagyta a házat és egy fiatalemberhez szegődött házvezetőnőnek. Amikor a fiatalember nem vette el őt feleségül — gazdáját is megmérgezte. Innen egy gyermekes asszony házába került, az asszonyt megmérgezte, azt remélvén, hogy a férj el fogja őt venni feleségül. Ebben a reményben is csalódott s, akkor megmérgezte a csecsemőt is. Margareta Zwanzeiger törpanvőné, rít, gnómarna leány volt, akit soha senki nem látott nevetni. Csúszmászón nyájas volt mindenkivel. A világgal szemben el volt keseredve, mindenkit ellenségének hitt, mert sohasem szerette őt senki. Az akkori törvényszéki orvosszakértők azt írták róla, hogy ellendíthatatlan erő kényszerítette a gyilkosságokra: úgy gondolta, hogy a mérgegel kisiklatja a sors vonatját arról a vágányról, amely neki csak boldogtalanságot jelentett.

— A kriminálpszichológiában nagy szerepet töltött be Madame Voisin. 1670 körül élt Párizsban, amikor Párizs tele volt mérgekeverőkkel és mérgeggel kereskedett úgyszólván mindenki. Madame Voisin iparszerűen űzte a mérgeledást. A híre olyan rejtelmes volt, hogy azok, akik a mérgezést végrehajtották, nem is érezték magukat bűnösnek, annyira Voisin asszony szuggesztívója alatt álltak. (Eppen így vagyunk Tiszazugiban is: ott is élt Mme Voisin, a bábaasszony, aki a mérget osztogatta és aki végül is megmérgezte magát.)

A beszámíthatóság

Dr. Feldmann Sándor szerint a beszámíthatóság kérdésében ma már nem lehet arra az álláspontra helyezkedni, mint amilyenre az iskolai pszichopatria helyezkedik, amikor csupán a testi épséget tekintti mérvadónak. A modern orvosi lélektan nagy súlyt helyez az indulatok szerepére a lelki életben s a lelki abnormalitást a testi épségtől vagy betegségtől teljesen függetlenül ítéli meg. Van — szerinte — általános és van részleges beszámíthatatlanság, van nyílt és rejtett beszámíthatatlanság. Ez az utóbbi azokra vonatkozik, akik bevallják bűnüket, indokolják is bűnüket, de a pszichoanalitikus orvos látja, tudja, hogy a bűn megindokolása lényegében nem igaz, mert az illetőt nem az általa elmondott indokok vitték a bűn útjára, hanem lelkének mélyén olyan fontos és rejtett indokok működnek, amelyek értelmét és kritikáját öntudatlanul is végzetesen befolyásolják. A tiszazugi mérgezők is megindokolják, hogy miért követték el bűnüket, de az ő indoklásuk felületes és helyt nem álló. Ha ezekhez a rejtett lélektani motívumokhoz hozzásszámítjuk azt a miliót, amelyben a gyilkos asszonyok éltek, felnevelkedtek, azt a szociális lelki és gazdasági és kulturális nyomorúságot, amelyben simulódtak, akkor a pszichoanalízis véleménye csak, egy lehet: a gyilkos asszonyok élményeik, értelmileg beszámíthatóak, de lelkileg abnormalisak, indulatilag beszámíthatatlanok.

Mind ezt természetesen a főtárgyaláson részletesebben és alaposabban fogja kifejteni az ideggyógyász. És véleményét jobban lehet majd nyom követni mindenkinek, mert celláikból, mint fogságbaejtett, pórázon vezetett nyomorult állatok, a nyilvánosság elő fognak állni a tiszazugi mérgekeverők is.

Szirmai Rezső

Árakat nem hirdetünk!

E hó 9-től kezdve a

KUTNEWSKY

elismert kitűnő szőrmeáruit mélyen
leszállított áron árusítjuk.

Csak az vásárol olcsón, aki jót vesz!

IV, Kristóf tér 6

IV, Kristóf tér 6

MATUSKA MINT LÉLEKTANI REJTÉLY

Irta Feldmann Sándor dr.

A rendőri nyomozás eddigi eredményei alapján többféle kombináció merül fel, melyeket lélektani tudásunk segítségével vizsgálhat tárgyává kell és lehet tennünk.

Bár bizonyosat még nem tudunk, de mindegyik kombinációval, mint *lehetőség-gel számolunk lehet* és jogosultak is vagyunk véleményünk nyilvánítására.

Az első — bár valószínűtlennek tetsző — lehetőség, hogy Matuska kommunista és így egy eszme szuggesztív befolyása alatt követte el a biatorbágyi merényletet. A nyomozás eddigi eredményei ezt nem igazolják, de lélektanilag elképzelhető, hogy egy eszme szuggesztív befolyása alatt ilyen tette vállalkozott. De még így is felmerül az a gyanu, hogy csak a *már ab ovo lelkileg beteg ember* vállalkozik arra, hogy — bár eszmei és általa ideálisnak érzett cél érdekében — ilyen tömeggyilkosságra vállalkozzék. Mert egészen más az, ha valaki, például, háboru esetén vállalkozik arra, hogy az ellenségben ilyen módon kárt tegyen, mert akkor az egyéni, aki erre vállalkozik, lényegében nem számít egyéneknek, hanem az egy célra beállított nagy tömeg egyik végrehajtó szervének és mint ilyen lelkiismerete előtt teljesen felmentve érzi magát. Matuskánál ez kizárható, legfeljebb arra gondolhatunk, hogy mint már ab ovo beteg ember, könnyen volt erre a vállalkozásra rábirható.

Egy másik felmerült kombináció, hogy hipnotizálták.

Ez lehetséges és elképzelhető. De csak beteg embert lehet tömeggyilkosságra hipnotizálni és elkövetni hipnózis nélkül is.

Már több ízben megkísérelték, hogy általánosságban egészségesnek mondható embereket gyilkosságra, vagy más bűn elkövetésére, a hipnotikus szuggesztív segítségével, rábirjanak és a kísérletek nem sikerültek. A kísérleti személyek csak úgy viselkedtek, mintha elkövetnék a szuggesztív cselekedetet, a mozdulatot megkezdték, de a tettet végére nem hajtották. Csak oly esetekben sikerülhet az ilyen kísérlet, *midőn az illető a hipnotikus szuggesztív felmentő köntösére várt, hogy a tettet, melyet amugy is elkövetne, ténylegesen és könnyebben el is kövessen.*

Különböztetjük, hogy a hipnózis alatt az öntudat és a kontroll nem hiányzik és a hipnotizált személy a hipnózis után rábirható arra, hogy mindenre visszaemlékezék.

Harmadik lehetőség, hogy Matuska elmebajos. Ma még nincsen vérvérnyesen eldöntve, hogy az „elmebaj” agyi elváltozásoknak a következménye, vagy pedig az ember lelki visszamaradása, az Én rögzítése egészen régi és primitív fejlődési stádiumhoz. Lehet, hogy a kettőnek keveréke. De akárhogy is van, *nem minden elmebajos vállalkozik arra, hogy a biatorbágyihoz hasonló merényletet elkövessen.* Úgy lehetne mondani, hogy az esetleges — finom struktúrájú — agyváltozás, illetve az Én primitív állapota, *csak lehetővé teszi azt, hogy az illető a tettet elkövesse, de a tettet nem létesíti, a tettetnek nem a forrása.*

Úgy tudjuk, hogy az ember agresszív lénynek születik. Agresszívnek oly értelemben, hogy a lelkiismereti lélekrendszer kialakulása előtt nem ismer más törekvést, mint hogy elpusztítson mindent, ami útjában áll és tekintet nélkül törekedik arra, amiből kedvtelése, jobban mondva, kéjnyeresége van.

Ebből az agresszivitásból a szexualitás, az eros, formál más energiát. A szexualitást a szeretethez visz el és az agresszivitást munka-törekvéssé alakítja át.

Az elmebajos — bármilyen állapponra is helyezkedjünk az elmebaj megítélés tekintetében — ezt az átalakítást nem hajtottta, nem hajthatta végre és nála az Eros és az agresszivitás mint különálló törekvés maradt meg egymás mellett.

Felmerül az a kombináció is, hogy Matuska esetében az „egy test két lélek” jelenségével állunk szemben. Bár kétségtelen, hogy ilyen esetek előfordulnak, nem tudunk még arról, hogy Matuska tényleg „kettős” életet élt volna, hiszen abban az esetben, ha igen, nem számolhatna be arról, amit elkövetett. Ettől a lehetőségtől tehát el kell tekintenünk.

Nem tekinthetjük Matuskát u. n. „normálbűnösnek” sem. A normálbűnös nem ismer morált, úgy nőtt fel, hogy „Enfelettese”, azaz, lelkiismerete, ki sem alakult.

A normálbűnös azonban nem követ el a biatorbágyihoz hasonló tettet és

arra még fizetség ellenében sem vállalkozna, mert tulokkázatosnak találná a várható haszonhoz képest.

A normálbűnös kielégíti vágyait, nála nem tapasztalhatók szexuális fonákosságok. Ől is, ha kedvtelések valami útjában áll, de maga az ölés nála nem kedvtelés, mivel egyéb kedvteléseit kielégítik.

Ezek után, ha eltekintünk attól a lehetőségtől, hogy Matuska elmebajos lehet, még csak egy — valószínű — lehetőség marad hátra, melyet a nyomozás eddigi adatai is támogatnak: *Matuska parapathias bűnös.* Magyarán:

lelkibeteg ember, akinek lelkiismerete van, értelme, tájékozódása kifogástalan, ennek dacára bizonyos impulzusok annyira uralkodnak rajta, hogy nem tudott nekik ellentállani.

Olyan cselekedetet nevezünk impulzívnek, mely azáltal létesül, hogy az öntudatot egy indulat legyőzi. Az impulzív cselekedeteknél a tudatos fékrendszer ki lesz kapcsolva. Az értelmi és erkölcsi fékrendszer megvan, ezt azonban egy indulat tulharsogja, legyőzi.

Többek között ilyen impulzív cselekedet a kleptománia, a vándorlási kényszer, a gyujtogatási kényszer is. Matuska nagyon közel áll az impulzív gyujtatóhoz.

A régi pszichológiai irodalom sok esete és az orvosanalitikai gyakorlat bizonyítja, hogy a gyujtatóknak a gyujtogatás szexuális örömet szerez, öröme van abból, hogy a tüzelt láthatja.

A gyujtató szadista, tüzfantáziákkal, aki látni szereti, amint emberek és állatok elégnék.

Minden impulzív cselekedet két egybefolyó forrásból fakad: mindenhatónak lenni és kéjhez eljutni.

Ha kitérünk, hogy Matuska ebbe a kategóriába sorozható, akkor feltételezhető, hogy mindenhatónak érezte magát, akitől ember és vagyonok sorsa függ és sokkal könnyebb ezt a mindenhatósági érzést rombolással megszerezni, mint alkotással. Már maga a destruktív megsebzett mindenhatósági érzés is járhat élvezettel, de ezt még fokozhatja az impulzív cselekedet szexuális forrása is. A normális szexualitásnak ilyen impulzív cselekedetre szüksége nincsen. Mint mondtuk, a rendesen kifejlődött szexuális érzés a szeretet szolgálataiban áll és távol van tőle a destruktív, a romboló, a kegyetlenkedési törekvés.

Jól ismerjük már azokat az okokat, melyek a szexualitás normális fejlődési menetét megzavarják és úgy intézik, hogy az agresszivitás a szexualitás szolgálatába álljon.

Természetesen nem tudhatjuk, hogy Matuskánál — amennyiben ő egyáltalán ide lesz sorozható — melyik szerepel eme okok közül. E pillanatban azonban ez nem is fontos. A lényeges az, hogy egy ember testi- és értelmileg teljesen normálisan fejlődhet, sőt — látszólag és ténylegesen — külsőleg szexuálisan teljesen normálisan viselkedik, ennek dacára megmaradhat benne egy *gyermeki benyomás, egy régi kéjnek az emléke, mely őt arra kényszeríti, hogy azt megismételje.* Ez a benyomás, ez a kéj, — bizonyos erők hatása alatt — teljesen kivonta magát a normális szexuális fejlődésből és *hiába éli a rendes szociális házasságot, időnként, vagy állandóan — a normálissal párhuzamosan — fennmarad az impulzív régi kielégítésének a szükségesége, helyesebben kényszere is.*

Ebből a szemzőből tekintve lényegtelen, hogy az impulzív kéjeselekedet segítség nélkül tör ki, vagy pedig valamilyen elmebajforma keretében. Hiszen nem minden elmebajos futott eddig ki Biatorbágyra híd és vonatot robbantani.

A magja az ilyen cselekedetnek a mindenhatóságra való törekvés és a vágy, a szexuális vágyat — kóros formában — kielégíteni.

De nemcsak egy gyermekkori benyomás, vagy kéjnek az emléke dolgozik az ilyen impulzív cselekedet mögött. A külső világ hatása alatt a szexualitás igyekszik a szociálisan elfogadott keretbe beilleszkedni. De tudjuk, hogy vannak súlyos gátlások, melyek, teljesen normális értelmi működés mellett is, ezt a beilleszkedést, illetve azt, hogy ez a beilleszkedés tökéletes legyen megakadályozzák. És ilyenkor — sajnos — még a felfokozott erkölcsi érzés sem tudja az impulzív cselekedet erejét még csökkenteni sem. Próbálkozhat azzal, hogy a vallásssággal tartsa sakkban önmagát, nem si-

kerül. Sőt. A visszatartott és pangó impulzivitás még erősebben tör utat magának és még ezért is szükség van nagy és borzalmas tettek elkövetésére, mert amikor úgy látja, hogy sikerült neki masszív hídát megingatni, a technika kolosszusait ledönteni, önmagát érzi felszabadultnak és ebben a pillanatban felszökik mindaz, amit eddig az erkölcs és az értelem tartott vissza: a kéj. A kóros szexuális öröm ismertetőjele, hogy formailag távol áll a normálisól és minél távolabb áll, annál jobban kielégít.

Az erkölcsi érzés megvan, a lelkiismeret megvan, sőt a tett után a súlyos lelkifurdalás is: de éppen ez az, amire ilyenkor szükség van, mert így a kontraszt nagyobb.

És a perverziokat jellemzi az ilyen kontrasztokra való törekvés.

E halabokban el kell tekintenünk attól, hogy a perverzio lélektanával részletesen foglalkozzam. Csak arra térhetek ki, amiről már a nyomozás során a napisajtó is megemlékezett: Matuska állítólagos előszeretettel gyászruhás nőket szemben. Sajátságos érzéki nyugtalanság fogta el, ha gyászruhás nőket látott és követnie kellett őket. Ez a jelenség ismeretlen előttem és eddigi gyakorlatomból szerzett tudásom alapján nyilatkozhatom felőle: valószínűnek tartom és elfogadhatónak, hogy Matuskánál fennáll.

Normális embernél a szexualitás az életet jelenti és a szexualitás hatását rontja minden, ami a halálra emlékeztet. Szexualitás, mint az élet jele, merőben szemben állanak egymással. *De lehetnek körülmények, melyek közel hozzák őket egymáshoz.*

Kis mértékben és nagyon a lélek mélyén, egészséges embereknél is megfigyelhető a szexuális érzés fokozódása temetések után

A más halála, a más gyász, a magunk megmaradt életünk értékét fokozza fel és az életnek ez a felfokozott érzése újabb tápot ad a szexualitásnak.

Ott, ahol a szexualitás bizonyos gátlások elé kerül, ha az Én nem tudja a rendes szexuális formát teljesen és állandóra elfogadni, ott az ösztön minden kínálkozó lehetőséget elfogad, azt azonnal megragadja, hogy szexuális nyitáshoz és az ösztönjesültségtől felszabadulhasson.

Eltekintve esetleges gyermekkori emlékektől, — hiszen nem ismerjük még Matuskát — a gyász elvezethet a nekrophiliára, a hullakévdélésre. Az élő hus visszariasztó hat, növeli a gátlást, a kóros szexuális érzést. A hullát az nem mond ellent, néma marad, könnyíti — az ilyen embereknél — a gátlásokat és az ösztönre felszabadítólag hat.

A gyász lehet tovább még a boldogtalanság jele is. Aki gyászol, az elvesztette azt, akit szeretett, ezt a szeretetet pótolni kell, a boldogtalan nő kevesebb ellenállást tanusít és a gátlott embernek a gyászoló nőnél az a képzelt könnyezés van, hogy úgy viselkedhet, mintha vigasztalni, kárpótolni akarna és a gátlott ösztön ezen könnyítő Ariadne-fonal segítségével csálja ki magát.

Közben mit sem törődhet azzal, hogy szociálisan mennyire elítélt keretet választott, hogy embereket áldozott fel. Talán elképzelte, hogy mennyi ember fog gyászolni, a gyászruhás nők számát akarhatta szaporítani, mert

az impulzív vágyak sok-sok lehetőségre van szüksége, az egész világot benépesítendő mindazzal, amire szükség van.

Matuska „valószínűségi portréja” tehát így festene: egy lélektani értelemben vélt elmebaj keretében, vagy eme keret nélkül, Matuskánál eddig ismeretlen — de az orvos gyakorlatban egyébként jól ismert — okokból kifejlődött erős szadisztikus és szexuális agresszivitás, mely ellenállhatatlan impulzív erőként arra kényszerítette, hogy egyrészt mindenhatósági érzését, másrészt perverzitásba öltözött szexualitását, kielégítse. Intellektuális ezek mellett teljesen hibátlan maradt. A gondosság, a precizitás, mellyel terveit végrehajtotta, a nagy idő- és pénzáldozat, melyeket rájuk fordított, egyrészt elmebajra utal, másrészt az impulzivitás szokatlanságát és eddig csak ritkán tapasztalt erejét, melyet eddig a pszichopatológiában csak keveset ismerhettünk meg.

Tudjuk, hogy nagyon sok ember járkal közöttünk súlyos kriminális törekvésekkel, tudjuk, hogy a szexuális eredetű impulzív törekvések nagyon sok embernek keserítik el az életét, de Matuska esete, amennyiben egyáltalán ide sorozható lesz, párját ritkítja és vizsgálata az orvoslélektan sok adattal gazdagíthatja.

Az orvosanalitikus nem tehet mást, minthogy betegnek nyilvánítja Matuskát.

Más kérdés, hogy a társadalom — a törvények segítségével — hogyan védekezzék ellene. A borzalom mellett, melyet tette kiváltott, orvosi számalmunk is az övé: végeredményben szerencsétlen ember, akinek a pillanatnyi boldogsághoz annyi ember életét, vére, gyászára és döbbenetére volt szüksége.

Az igaz feladat csak a tanulság levonása

lehet: a prevenció, a megelőzés. Mindinkább megnyílnak előttünk a léleknek eddig nem is sejtett mélységei, az erők, melyek az embert és a társadalmakat uralják. Évezredek óta küzd egymással az uralomért a magas és az alacsony, az isteni és az ördögi.

Törekednünk kell arra, hogy az öröm és szeretet útját szabadályozzuk, hogy tőlünk telhetőleg megakadályozzuk az ilyen borzalmaknak a lehetőségét.

Az ember nagy tud lenni a szeretetben, de úgy látszik még nagyobb a gyűlöletben és kegyetlenségben.

Amíg egy dolgozó nő eljut odáig, hogy megírja keserves helyzetét

Irta Teszler Dóra dr. ügyvéd

Százsor hallgattam el, százsor szerettem volna leírni, százsor meggondoltam magamat, de most már kikívánkozik belőlem: Nem lehet ezt tovább elhallgatni, nem lehet ezt tovább meggondolni, nem lehet már arra appellálni, hogy az Istenér, Uraim! hát nem látják, hogy az ilyen viselkedéssel csak a saját gyöngösgükket, rosszindulatukat, a kultura mázával olyan ügyesen takargatott örök ellenségeskedésüket a nőkket, a női munkaerőt szemben, árulják el.

Mert akármit is mondanak az illetékesek, vagy az illetéktelenek, tény az, hogy nálunk még ma is, szegyenem ezt leírni, de még ma is, megmosolyogják a dolgozó nőt, még akkor is, ha történetesen az a dolgozó nő tartja el munkájával éppen ezt a mosolygó valakit, aki lehet nő is és éppen ez a legszomorubb, hogy rendszerint az illető valaki mosolygó legjobban.

Szinte látom, hogy milyen mélységes felháborodással dobják félre a lapot, vagy legjobban esetében lapozzák sietve el ezt az oldalt azzal a düzös felkiáltással vagy gondolattal, kinek milyen a temperamentuma, hogy hogyan is lehet a mai szörnyű, keserves, buval bélelt világban ilyen neveltséges problémán keseregni. Látják kérem, már megint itt a neveltséges szó. Hát ez az kérem, hogy egyáltalán nem neveltséges, hanem éppen ma, most, ebben a rettenetes, ebben a nyomorral, szegénységgel teli zűrzavaros időkben, nagyon is aktuális a kérdés.

Mert miről is van itt szó tulajdonképpen? Arról, hogy ma már szinte lépten-nyomon azt halljuk, nagyon sok embertől, aki mindezekig a világ legtermészetesebb dolgának tartotta, hogy családientartó legyen, hogy nemcsak magát tartsa el, hanem az arra rászoruló hozzátartozókat is, mondom gyakran és leplezetlenül halljuk, hogy képtelen, hogy nem tud, hogy ha meggebed, még akkor sem tud eltartani senkit — de még saját magát sem. — Hát mikor ezt halljuk, látjuk, tapasztaljuk, szabad akkor megmosolyogni azt a nőt, aki dolgozik, aki segíteni akar, aki igyekszik magát eltartani? Vagy talán azt hiszik, hogy az a nő passzióból dolgozik? Ördögöl! Tudományom? Dehogy is! Hol vagyunk már attól? Vagy azt hiszik, hogy a dolgozó nő nem tudja azt, hogy ez nem a legfőbb hivatása. Hiszen éppen ez a legszebb benne, a legbámulatraméltóbb, hogy tudja ezt és mégis dolgozik, lemondva a szebb hivatásáról, vagy ami igen gyakori, amellel a hivatás mellett még dolgozik is, mert ez nála kenyér, megélhetési! Higgyék el, hogy csak ez a kettő a fontos számukra és semmi egyéb.

Szörnyűség! Most látom csak, hogy mennyire eltértem a szorosabb értelemben vett tárgytól. El akarom mondani ugyanis azt az esetet, ami kiváltotta belőlem ezt a jeremiádat.

Bírósági tárgyalás. Nő és gyerekartást per. Felperes: egy fiatal, szolid, nagyon szerencsétlen munkáslány, akit mindenétől, becsületétől, a jobban, a szébben, nemeshen való hitétől megfosztva, rutul kijátszva otthagytott egy lelkiismeretlen, hogylismondjamesk, hiába, ez a legmegfelelőbb szó, csabító!

Ezt a felperest képviseltem én, mint ügyvéd a tárgyaláson. Hangsúlyozom ezt a szót, hogy „ügyvéd”, mert az ügyvéd, tekintet nélkül arra, hogy férfi, vagy nő, a tárgyalóteremben ügyvéd, mindentől, mindenkitől független ügyvéd. És mint ilyen immunis. Ugyáztízik azonban, hogy mégsem egészen immunis, mert... mert kérem szépen, ha szabad így kifejeznem magamat, észreveszik a nemét. Hihetetlen és mégis így történt. A szóbanlévő ügyben bizonyítást rendelt el a bíróság. Mielőtt azonban erre sor került volna, a bíró ur hozzám fordult, hozzám az ügyvédhez és azt kérdezte: „De nem fogja önagyságát zsenirozni?” Én megengedem, sőt meg vagyok győződve, hogy ezt a kérdést az udvariasság, a jóindulat szülte, de bennem, és erről nem tehetek, a legrettenetesebb visszahatást váltotta ki. Hát egy ilyen intelligens, magasképzettségű ember, mint a bíró ur, hát ez is lehet elfogult, ez is gondolkozhat egy percig is azon, hogy az, aki ott ül a védői székekben férfi, vagy nő? Lehet az, hogy abban nem az ügyvédet látja, hanem a nőt. Mondjanak akármit is, én még ma sem tudok az esetről nyugodtan írni. Úgy ért ez a kérdés, mint egy kegyetlen, velőig hátú ostromcsapás! Még most is sajnó, de nagyon ám! Mi ez? Guny? Megvetés? Rendreutasítás azért, mert nő létemre vállalom a védelmet az szerencsétlen nőlársamnak? És ez, ez fáj a legjobban! Hát azt lehet, azt szabad, egy nőt teljesen tönkretenni, nyomorultul ott hagyni, ügyében itélkezni, csak azért, mert férfi valaki? De nem szabad, nem lehet védeni, vigasztalni, jó tanáccsal ellátni, csak azért, mert nő valaki? Hát mi, dolgozó nők, még mindig itt tartunk? Nem lesz ennek vége sohasem? Hiába minden? Komolyság! Felkészültség! Tehetség!

Ne haragudjanak rám, kérem, de ez az eset, valami olyan hallatlan elkeseredést váltott ki belőlem, hogy nekültem és „elkövettem” ezt a cikket!

A düsseldorfi rém

Törrel átdöfött, ismeretlen leány a düsseldorfi tömeggyilkos huszadik áldozata — A kéjgyilkos névtelen levele nyomán ásták ki az áldozatot — Berlin két leghíresebb detektíve nyomoz Düsseldorfban

A lainzi gyilkosságot is a tömeggyilkos követte el?

Düsseldorf, november 16.
(A Pesti Napló tudósítójától.)

A titokzatos kéjgyilkos garázdálkodása valószínűleg tömegrémületet okozott Düsseldorfban. Az emberek egyébről sem beszélnek, mint róla, az ismeretlen rémről. Napról napra anyák és apák valószínűleg ostrom alá fogják a rendőrség épületét és kétségbeesetten jelentik, hogy eltűnt a lányuk. Ezek a jelentések már a tömegizgalom következményei, mert ha valamelyik düsseldorfi leány félórával később megy haza ebédelni, mint máskor, a szülők már meg sem várják érkezését, hanem rémülten rohannak a rendőrségre és jelentik leányuk eltűnését.

A rendőrségen próbálják megnyugtatni a fölzaklatott szülőket, de a szörnyű véres titok árnyékát borul a városra. Düsseldorf lakosai panaszkodnak, hogy aludni sem mernek, minden zörrenésre fölriadnak és minden idegenben a gyilkost sejtik. A rendőrség egyelőre nem is gyanítja, ki lehet az, aki végrehajtotta a sorozatos gyilkosságokat. Eddig már húsz áldozata van a titokzatos kéjgyilkosnak. Mind a húsz áldozat nő, mégpedig többnyire fiatal leány.

Három névtelen levél

Az áldozatok között van olyan is, akit még nem tudtak agnoszkálni. A gyilkos két nap óta egymásután küldi a névtelen leveleket a rendőrségnek. Egy ilyen névtelen levél alapján akadtak rá a huszadik áldozat hullájára. A rejtélyes gyilkos egymásután három levelet küldött. Az elsőben leírta, hogy hol kell ásniuk, hogy ráakadjanak áldozatára: a rendőrök tegyenek 150 lépést az egyik külterületi kocsmától, ott találnak egy követ, emeljék fel és ássanak alatta.

A névtelen levél hírére óriási tömeg lepte el a külterületi vendéglő környékét, ahol a rendőrség megkezdte az újabb áldozat holttestének felkutatását. Néhány óráig hiába kereste azt a bizonyos követ a rendőrség. Időközben azonban újabb névtelen levelet kaptak. Ehez a levélhez már pontos térképet mellékeltek a tömeggyilkos, estére pedig még egy harmadik levél is érkezett, melyben a gyilkos bejelentette, hogy az áldozat, akinek holttestét meg fogják találni a kő alatt a gödörben, 18 éves volt.

Női holttest a kő alatt

Hosszas keresés után a rendőrök végre ráakadtak a kőre és ásni kezdtek alatta. Körülbelül félméternyire ástak le, amikor egy női kabátot pillantottak meg. A kabát véres volt. Alóla két női cipő bukkant elő. Most már csak néhány centiméternyire kellett tovább ásni és ráakadtak a fiatal leány holttestére.

A holttestet mingyárt beszállították a bonctani intézetbe, ahol az orvosok megvizsgálták. A banda legújabb áldozata körülbelül két hete volt a földben. Halálát három mély szűrt seb okozta, amelyet törrel ejtettek rája.

A rendőrség kezében egyelőre a legfontosabb dokumentum ez a három névtelen levél, amely a huszadik áldozat sírjára irányította a figyelmet. Mind a három levelet rotációs papírra írták. A papír nyilván valamelyik düsseldorfi újságvállal-

lat nyomdájából került ki. Detektívek járták sorra a nyomdákat és összehasonlították a névtelen levelek papírját azokkal a rotációs papírokkal, amelyeket a nyomdák használnak. Minden nyomdából vettek el papírmintát és most szakemberek fogják megállapítani, vajon a névtelen levelek papírja melyik újságvállalattól került ki. Ettől az összehasonlítástól azonban nem vár sokat a rendőrség, mert valószínű, hogy a névtelen levelek írója makulátúráként szerezte be a szakadozott rotációs papírt. A levelek írásából is bajosan lehet következtetni a levélíró személyére. Az írásszakértők megfigyelték, hogy mind

Véres levelezőlapon újabb gyilkosságot jelentett be a rém

Úgy látszik, az elvetemedett tömeggyilkos újabb áldozatot kerített hatalmába. A rémült szülők között, akik a rendőrség épületében tolonganak, megjelent egy Neumann nevű tisztviselő és jelentette, hogy 10 éves Hellmuth nevű fia eltűnt. Eltűnése után néhány óra múlva egy képeslapot kapott a fiától, amelyen csak ennyi állott: „Elvesztém!”

A szerencsétlen apa zokogva kérte a rendőröket, hogy kutassák fel tízéves fiát, mert azt hiszi, hogy a bestiális kéjgyilkos női áldozatai után az ő fiára vetette magát. Még aznap rejtélyes levelezőlap érkezett az egyik düsseldorfi lap szerkesztőségébe. A levelezőlapon a rejtélyes gonosztevő új gyilkosságot jelentett be. A Düsseldorfban tartózkodó két híres berlini detektívnek is az a gyanúja, hogy a kisfiú levelezőlapja és a szerkesztőségbe érkezett lap között összefüggés

Idegorvosok a tömeggyilkos lelkéről

Ez a furcsa és szörnyű gyilkos természetesen nemcsak a rendőrséget, hanem az idegorvosokat is érdekli. Ha valamilyen bűntényre, úgy erre feltétlenül rá lehet mondani, hogy száz százalékos pszichopatiás eredetű. Két budapesti idegorvossal beszélgettünk a düsseldorfi esetről.

Dr. Décsi Imre

a következőket mondja:

— A kéjgyilkosokat általában az jellemzi, hogy nem impulzív módon, hirtelen fellobbanásban követik el tettüket, hanem nagyon is előre megfontoltan. A legtöbb kéjgyilkost, főleg pedig ezt a düsseldorfit, a schizofreniás elmebetegek közé lehet sorolni. Csak a schizofreniások tudják ilyen hallatlan, utánozhatatlan és hozzáférhetetlen ravaszsággal előkészíteni és elkövetni tetteiket. Ez a düsseldorfi gyilkos is ilyen: egész életét, egész lelki világát csak egy gondolat foglalkoztatja. Az ilyen kéjgyilkosokat nagyon nehezen lehet kézrekeríteni.

— Ennek a düsseldorfi gyilkosnak épúgy, mint kisebbtől társainak, az a sajátja, hogy a bűntény rendkívül gondos komplikált előkészítése hozzátartozik a bűntény izgalmaéhoz. Innét van az, hogy a düssel-

a három levelet elváltotatott betűkkel írták, valószínűleg balkezzel.

Két híres berlini detektív Düsseldorfban

A düsseldorfi rendőrség önként kért segítséget a berlini rendőrségtől, amely két leghíresebb bűnügyi detektívét küldte Düsseldorfba. Most érkezett meg a két detektív: Gennat és Busdorf. Mindketten már előzőleg Berlinben nyomoztak a düsseldorfi kéjgyilkosságok ügyében, mert úgy értesültek, hogy a gyilkos garázdálkodásának szála Berlinig nyúlnak.

Gennat, mielőtt Düsseldorfba utazott volna, megegyezésre gondosan átolvasta azt a kihallgatási jegyzőkönyvet, amely Bauer állítólagos gyilkosságának vallomását tartalmazza. Berlinben ugyanis Gennat hallgatta ki Bauer Gusztávot és a detektívnek az a gyanúja támadt, hogy a lainzi gyilkosság talán összefüggésben van a düsseldorfi tömeggyilkosságokkal. De ez csak feltételezés és Gennat, aki egyike a legkiválóbb berlini detektíveknek, most Düsseldorfban folytatja nyomozását, hogy felkutassa a tömeggyilkost. A másik berlini detektív, Busdorf is kiváló rendőrtisztviselő, aki legutóbb a magdeburgi gyilkosság felderítésén fáradozott.

van. A levelezőlapon, amelyen a gyilkos újabb gyilkosságot jelentett be, nincs aláírás, hanem csupán egy fekvő sírkereszt. Ezt is elváltotatott írással írta a gonosztevő. A levelezőlap hátulsó oldalán vérfoltok látszanak. A kusza írásból ennyit lehetett kibetűzni:

„Ismét itt vagyok... Vért akarok inni... A legközelebbi áldozat neve... Keressétek csak a sirt...”

Legújabb áldozatát nem nevezte meg a levelezőlapon a gyilkos. A név helyén olvashatatlanság látható. A levelezőlap egyik sarkán helyrajzi ábra vonalai látszanak.

A kis Hellmuth Neumann eltűnése és a véres levelezőlap érkezése óta valószínű tömeghisztéria fogta el Düsseldorf lakosait. Most már senki sem biztos saját és hozzátartozói életében.

dorfi gyilkos mindig előre tudja, hogy és miképpen fog gyilkolni és erről értesíti is a rendőrséget. Ez az értesítés különben az ilyen betegeknek meglehetősen ritkán előforduló jelenségre vall: a diabolizmusra. A legtöbb ilyen ember csak önmagának él, a düsseldorfi kéjgyilkos azonban, úgy látszik, ad a kívüllagra is és fontosnak tartja, hogy igazassa a közvéleményt, beszéljenek róla, szerepeljen.

— A betegeknek ehez a csoportjához lehetne még sorozni a családirtókat és családirtó öngyilkosokat is, akik először gondosan előkészítik tettüket, magukhoz hívják gyermekeiket, imádkoztatják őket és csak azután fognak hozzá nyugodtan a tett végrehajtásához.

Dr. Feldmann Sándor

így nyilatkozik:

— Három érdekes motívuma van ennek a düsseldorfi ügynek: az első maga a kéjgyilkosság, a második a rendőrség értesítése, a harmadik pedig a tettes ügyes háttérbenmaradása. Tán a legérdekesebb a középső motívum: hogy ez az ember rendszeresen értesíti a rendőrséget. Még a legelvetemültebb emberben is van a morálnak egy esőkevénye. Ez az ember is érzi bűnösségét és lelkiismeretén úgy akar könnyíteni, hogy a bűnt bevallja. Ő maga azonban a háttérben tartja magát és vigyáz, hogy ne kerüljön kézre. Valóságos macska-egérharcot játszik a rendőrséggel. Ez erős, kisebbségi érzésre vall. Hallatlanul hízeleg a hiúságának, hogy ő, a gyenge, jelentéktelen ember egy egész város rendőrségét félre tudja vezetni és tömegeket tud izgalomban tartani. Egyébként magánál a kéjgyilkosság tényénél is erősen érvényesül ez a Minderwertigkeitsgefühl. Volt már egy analóg eset: egy másik német városban egy ember 20 nőt leütött és erőszakot követelt el rajtuk. Kihallgatása során elmondotta, hogy mindig jelentéktelen senkinek érezte magát, akivel a nők nem törődtek. Egész élete a nő utáni reménytelen vágyakozásban telt el. Ez azután kifejezettette és a maximumra fokozta szadizmusát. Udvarolni egy nőnek sem mert, mert félt, hogy visszautasításra talál. Nyilván többször vissza is utasították és így kapott szerepet az életében a bosszúvágy is. Körülbelül ez áll a düsseldorfi gyilkosra is. Van sok betegünk, akiknek hasonló szadista fantáziái vannak. Csak azért betegek és nem gonosztevők, mert nem követik el azt, amire gondolnak. Hiányzik elhatározó erejük. Ahoz, hogy illet végre is hajtson valaki, egészen különleges, rendszerint külső körülményeknek és meg nem felelő morális miliőnek kell közrejárásni. Körülbelül ezek azok a motívumok, amelyekre a düsseldorfi kéjgyilkosságot vissza lehet vezetni.

JÓ VILÁGÍTÁS FOKOZZA
A MUNKAKÉPESSÉGET

Megakadályozta a kormány a fővárosi rendkívüli közgyűlésének összehívását

A fővárosi törvényhatósági bizottság baloldali pártjai nevében Bródy Ernő dr. és Bächler József, mint ismeretes, rendkívüli közgyűlés összehívását kérték a belügyminiszter új fővárosi törvényjavaslatára. Az egybehívást kérő ívet szabályszerűen negyven bizottsági tag írta alá, azt azonban a főpolgármester nem vehette át, mert napok óta gyengélkedik. Így az akta Sipőcz Jenő polgármesterhez, mint főpolgármester-helyetteshez került. A polgármester pénteken délután négy órára egybe akarta hívni a rendkívüli közgyűlést, a hirdetőment már ki is függesztették a városháza kapujára, közben azonban a rendelkezés megváltozott, az aktát visszavitték a főpolgármesteri hivatalba, a közgyűlés összehívását jelző táblákat pedig visszavonták a városházi kapukról.

Félhivatalos forrásból származó értesülésünk szerint a rendkívüli közgyűlést azért nem hívták egybe, mert a kormány ellenezte azt. A most érvényben levő fővárosi törvény szerint ugyanis ugyanazzal az ügygel a főváros közgyűlése három hónapon belül ismételtelen nem foglalkozhatik, már pedig egy rendkívüli közgyűlést nemrégiben kifejezetten a fővárosi reform ellen hívták össze.

A törvényhatóság baloldali pártjai nagy megdöbbenéssel értesültek a hivatali intézkedésről és ebben az ügyben Bródy Ernő dr. interpellációt is jegyzett be a képviselőház interpellációs könyvébe.

Egyébként értesülésünk szerint Scitovszky Béla belügyminiszter kedden benyújtja a Házban a fővárosi mandátumok meghosszabbításáról szóló egyszakos törvényjavaslatot. Az ellenzék a javaslat tárgyalásánál nagy haragra készül a kormány fővárosi politikája ellen.

A KORMÁNYKÖRÖK ELLENEZTÉK A RENDKÍVÜLI KÖZGYŰLÉST

Ripka Ferenc dr. főpolgármester levelet intézett Pejer Károlyhoz. Ebben közli, hogy a rendkívüli közgyűlés összehívására vonatkozó kívánságot teljesíteni nincs módjában, mert ugyanaz a kérdéssel a törvényhatósági bizottság közgyűlése egyezben: október 23-án már foglalkozott.

— Egy új rendkívüli közgyűlés — folytatja a főpolgármester — vagy ugyanezzel kíván foglalkozni, azonos határozatot akar hozni, ami teljesen felesleges. Felelősen ilyen rövid időközben ugyanarról kétszer tanácskozni. Ha pedig a most kérelmezett rendkívüli közgyűlés az október 23-án hozott határozatot akarja megváltoztatni és az összehívás erre irányul, úgy ez a közgyűlési ügyrend 6. §-ába ütközik, amely kimondja, hogy egy közgyűlési határozat megváltoztatására irányuló indítványt az eredeti határozat meghozatalától

számított három hónapon belül tárgyalás alá venni, a határozatot három hónapon belül megváltoztatni nem lehet.

Bródy Ernő dr. a következőket mondotta a főpolgármester döntéséről:

— A közgyűlési ügyrend 6. pontjára helytelenül hivatkoznak a rendkívüli közgyűlés elutasításával kapcsolatban. Tény, hogy ugyanazt az ügyet három hónapon belül nem lehet újra tárgyalni, de az ügyrendnek ez a rendelkezése azután így folytatódik: «hacsak a közgyűlés a korábbi tárgyaláskor előtte fenn nem jorgott, de utabban felfemerült ténykörülmények alapján egyes esetekben másként nem határoz». Tehát nem a főpolgármester dönti azt el, hogy egy ügyet lehet-e újból

tárgyalni vagy sem, hanem a közgyűlés. A multikori rendkívüli közgyűlés nem foglalkozhatott magával a törvényjavaslattal, hiszen csak a tervvel, az elgondolással álltunk szemben, amely ellen előre felemeltük tiltakozó szavunkat. Most azonban már kész a javaslat. Akkor a kormányhoz intéztük felterjesztésünket, most pedig a képviselőházhoz akarunk felirattal fordulni. Ennek a közgyűlésnek lehetetlené tétele nem egyéb, mint az önkormányzat elkobzása a gyakorlatban, továbbá a hatósági tekintély lejáratása, mert nem lehet azt, amit a polgármester, mint a főpolgármester helyettese, már elrendelt, egy órával később megváltoztatni. A felirati jog a törvényhatóságnak legelsőbb joga és ennek elvétele az autonómia halálát jelenti.

Elfogták Bécsben a Schenker cég sikkasztó tisztviselőjét

A bécsi üzlet egyik tisztviselője fölismerte az utcán

A Schenker és Társa szállítmányozó cégnél hétfőn reggel nagyobb sikkasztást fedeztek fel. Rájöttek, hogy

Glück Imre, a cég egyik főtisztviselője, negyvenezer pengő értékű magyar pénz és valutát sikkasztott, azután megszökött.

Glück Imre szombaton délután öt óráig tartózkodott a pénztárban. A hivatalos órák után eltávozott. Vasárnap délután még látta a futballmeccsen, de hétfőn reggel már nem jelent meg a hivatalban. Amikor a pénztárt felnyitották, rögtön észrevették a hiányt. Nyomban Glück Ujpesti rakpart 5. számú lakására küldtek, ahonnan az a válasz érkezett, hogy Glück vasárnap este elutazott. A cég főnöke rögtön megtette a följelentést és egy-

idejűleg

értesítette a Schenker cég bécsi üzletét is, mert minden jel arra mutatott, hogy a sikkasztó az éjszakai vonattal Bécsbe utazott.

Hétfőn este a főkapitányság és a Schenker cég telefonértesítést kaptak Bécsből, hogy Glück Imrét ott elfogták.

A bécsi Schenker cég egy tisztviselője a sikkasztót fölismerte az utcán és rögtön rendőrnök adta át.

Megmotozásakor 27.000 pengő értékű valutát találtak nála.

Glück Imrét a bécsi rendőrség letartóztatta és megvárja, míg ügyében a magyar hatóságok intézkednek.

Nincs még semmi hír a Fischer vacuum megszökött igazgatóiról

Budapesten is voltak büntőrsaikk

A Fischer Vacuum megszökött igazgatóinak ügyében változatlan erővel folyik a nyomozás. A rendőrség emberei Schreiber Dániel dr. rendőrkapitány vezetésével folytatják a letartóztatást, a zálogcédlék osztályozását és a könyvek vizsgálatát. Hetekig foglartani, amíg teljes világosságot derítenek a kár összegére és megállapítják a károsultak névsorát.

A rendőrség már vasárnapra várta, hogy választ kap a Duilio-hajó parancsnokától, akit tudvalevőleg rádió útján kértek fel arra, hogy a hajó fedélzetén utazó Fischer Lajos vegye őrizetbe és hozza vissza Genuába. Sem a hajó parancsnokától, sem a montevidói rendőrségtől nem érkezett meg a válasz a rádióüzenetekre és így nem is tudják, hogy a letartóztatás megtörtént-e. A genuai hajóstár-

szágtól érkezett csupán értesítés, hogy a rádiogramokat továbbították, azonban a tengeren olyan viharos az időjárás és olyan erős légi zavarok vannak, hogy kétséges, vajjon a hajó rádióállomása fel tudja-e venni a rádiogramot.

Hétfőn délből a főkapitányság előterjesztésére a külügyminisztérium útján újabb táviratok mentek Rio de Janeiroba és Montevideóba, hogy ne engedjék partra szállni Fischer Lajost, illetve, hogy a Montevideóban tartózkodó Fischer György Lászlót tartóztassák le.

Hétfőn a főkapitányság tudomást szerzett arról, hogy Fischer Lajos és fia eltűnése után is sok holmit zálogosítottak el a Reiter Ferenc utcai és a Dobutcai raktárakból. Ebből megállapították, hogy a két megszökött igazgatónak büntőrsai is vannak Budapesten, akik a cégfőnökök szökése után is folytatták a beraktározott áruk elzálogosítását. A főkapitányság felszólítja mindazokat, akik a Fischer cég alkalmazottaitól a cégfőnök szökése után zálogba fogadtak el tárgyakat, hogy sürgősen jelentkezzenek a főkapitányságnál, mert késlekedés esetén valamennyiükkel szemben orgazdaság büntette címén megindítják az eljárást.

A szombathelyi rendőrség hétfőn délután értesítette a főkapitányságot, hogy az utóbbi időben ott igen sok szőnyegot adtak el és azt hiszik, hogy ezek a szőnyegeladások kapcsolatban vannak a Fischer-féle bűnüggyel. A nyomozást erre is kiterjesztették és a főkapitányság felkérte a szombathelyi rendőrséget, hogy a vizsgálatot folytassa.

Lemondott a belga kormány

Brüsszel, november 25. (Havas.) Mivel a kormány tagjai nem tudtak megegyezésre jutni a parlament elő terjesztendő nyelvjavaslat tárgyában, elhatározták, hogy a király elé terjesztik lemondásukat.

«Sulyos problémák» a hágai konferencia előtt

London, november 25. A Reuter-iroda egyik párisi távirata szerint a keleti jóvátételi bizottság Jasarhoz intézett jelentésében megállapítja, hogy képtelen volt a magyar és a bolgár jóvátételi bizottság megegyezést elérni, míg az adóssághelyvidéki bizottság a kisajátított német vagyon kérdését hagyta nyitva. Így — állapítja meg a Reuter — a párisi bizottság számos igen sulyos problémát hagyott hátra, amelyeknek megoldása a hágai konferencia feladata lesz.

Angol pullover 18.-
tiszta gyapjú, különleges színek, kivételes ár ...

ÁRVAI IV, Calvin-tér 3

A düsseldorfi kéjgyilkos

Irtó Feldmann Sándor dr.

Akár mennyire is érdekes volna, nincs szükség arra, hogy a düsseldorfi gyilkost személyes vizsgálat céljából megismerjük, hogy véleményét mondhasunk róla. A bűnügyi-lexikoni irodalom elég sokat ismer ebből a fajtából és így a tudósoknak már módjukban állott felismerni azokat az erőket, melyek egyes embereket arra kényszerítik, hogy teljesen kivetkőzzenek emberi mivoltukból és azt a bűnt kövessék el, melyet a bűnök legszörnyűbbikének érzünk: a kéjgyilkosságot. Talán az egyetlen bűn ez, melyre az emberi számlalom nem érez méltóságot, mert olyan érzelmeket használ fel, melynek célja, hogy két embert szorosan összekössön, nem pedig, hogy örökre elválasszon: az erotikus érzést. Igaz, hogy a düsseldorfi gyilkosnál az erotikus érzés nem emelkedett a szexualitás tökéletes fokára, mert tulságosan uralkodik benne a kegyetlenség, mely mint erotikus érzés, ennyire kifejezetten, csupán a szexuális fejlődésnek egész kezdetén jelentkezik. A gyermek, a primitív ember és a kultúrember, ha a tömegben van, kegyetlen, szadisztikus. «A kegyetlenség a gyűlöletnek és a hatalomra való törekvésnek a kifejezése, nincs olyan kegyetlenség, melyből hiányozna az erotikus hangsúly, a kegyetlenség ama kéj kedvéért történik, melyet a kegyetlenség szerez meg.» Ezt emeli ki Stekel, aki ennek a kérdésnek a legalaposabb ismerője. Tudományunkban gyakran hangsúlyozzuk, hogy az egészséges és beteg ember között minőségi különbség nincsen, csak mennyiségi. A pokol minden indulata csirájában minden embernél megtalálható, azzal a különbséggel, hogy az egészséges ember a szadisztikus tendenciát csak minimálisan érvényesíti, annak igen nagy részét szociális energiává, munkává alakítja át, míg a beteg ember azt eredeti nagyságában és erejében mint kegyetlenséget akarja kiélni. Az erkölcsös, tehát egészséges ember megmarad a kísértésnél, de a tettől bizottsággal visszatartja magát. Így hát ne rémüljenek meg azok, akik az újságok részletes tudósításainak olvasása alatt megdöbbenve veszik észre, hogy borzongó kíváncsiságot éreznek az undor és utálat mellett, mely védekezés a gyilkossal való azonosítás ellen.

Mi az oka annak, hogy ezek a primitív ké-

gyetlenségi ösztönök a legtöbb embernél a lélek mélyén sikeresen száműzve maradnak, illetve kulturális energiává alakulnak át, egyeseknél megmaradnak eredeti nyersségükben és borzalmas kegyetlenségben nyilvánulnak meg?

A düsseldorfi gyilkos, ha örült is, nem örült a közönséges fajtából. Nem örült, legalább is abból a fajtából, mely felé számköszve fordul tekintetünk. De kétségtelenül beteg, bá, betegsége, ez esetben, nem lehet meniség, mert a beteget jellemzi, hogy betegsége miatt szenved és kínódik, míg a düsseldorfi rémnek mások, ártatlanok, az áldozatai, ő másoknak okoz szenvedést és mások kínódásával szerez kéjt magának.

A tudós kutató szemé, rövid időre, eltekint a saját szubjektív itéletétől és meg akarja érteni az embert, aki embertársával szemben ilyen rémes tettere vezetted. Célja ezzel, a felvilágosításon kívül, az is, megállapítani: mit lehet tenni az ellen, hogy ilyen esetek megismétlődjenek. Nem lehetne elkerülni azt, hogy emberek ennyire kivetkőzzenek magukból és ennyire izolálják magukat az egész társadalomtól? Miért, miért, mi hajtja, úzi őket, mi adja a kést a kezükbe, hogy azzal áldozatukat kegyetlenül meggyilkolják?

A legtöbb ilyen ember rendszerint valamilyen testihibában szenved, vagy pedig lelki-fejlődése folyamán, szexualitása oly sulyos gátlásoknak lett alávetve, melyek miatt a társadalommal meghasonlott és ezért nem a szeretet segítségével keres kapcsolatot embertársával, hanem a gyűlölet útján. Ezzel eléri azt is, hogy ő, a gyenge, a gátolt, aki eddig úgy érezte, hogy az életben megrövidítés érte, hogy mások előnyben voltak felette, kegyetlenségével az emberek fölre kerekedett, urrá lett felettük. Mindenki törekszik az örömről és ha ezt nem éri el a szeretet segítségével, igénybe veszi az ősi gyűlöletet, mely az erotikus pangás következtében megdagad, áttöri az erkölcsi gátakat és pusztítva gázol mindenkin keresztül, akit csak útjában talál.

Minduntalan tapasztaljuk, hogy emberek, akikkel az élet mostohán bánat el, illetve azt hiszik, hogy az élet megrövidítette őket és igazságtalanul bánat el velük, meggyűlölik a világot és úgy nem, mint társadalmi téren, erőszakkal és mások kárára is, rekompensálni akarják magukat. Rendszerint, szerencsére, csak a fantáziáknál maradnak és tetteire nem kerül a sor. De nem kell más, mint valamivel sulyosabb sérelem, illetve sérelemnek érzete, megfelelő antiszociális talaj, helytelen etikai

nevelés és a fantáziából könnyen cselekedet lesz. Hiszen nem minden ilyen eset tudódik ki, nem mindegyik eset kerül a nyilvánosság elé, mert az orvosi és gyónási titoktartás lemeti el őket.

Alig néhány esztendeje annak, hogy, ugyancsak Németországban, hosszas kutatás után sikerült elfogni azt az alig huszvéves fiatalembert, aki ligetek és a városok melletti erdők sűrűjéből tört mit sem sejtő női áldozataira, leütötte őket és a megölt tetemmel visszaélt. Az orvosoknak elmondotta volt, hogy gyermekkorától kisebbrendűnek érezte magát, olyannak, akit az emberek, különösen a nők, nem szeretnek. A nőket angyaloknak tekintette, akikhez nem lehet és nem is szabad hozzáérni. De nagyon-nagyon áhítozott utánuk. Mivel nem mert hozzájuk, a szociális mindennapi uton közeledni, úgy érezte, hogy a nők elfordulnak tőle. Ezért meggyűlölte őket, bosszút esküdött ellenük. Ha nő látott elhagyatott helyen, fejébe szökött a vér és tehetetlenségében közeledési vágya gyűlöletté, erőszakos támadó szándékká változott, ellenállhatatlan kényszer folytán nekítámadt, leütötte és helyzetével visszaélt. Itt is láthatjuk: a szeretet vágya nem hiányzott és megfelelő utmutatás és nevelés a helyes irányba, a szociális és etikai bátorság irányába terelhetné volna. Így azonban elfojtatta a szeretetet, a destruktív, szadisztikus vágy került felszínre és urrá lett felette.

Hasonló a lélektani háttér a jénai ugynevezett szép Vili esetében is. Ez volt a gyönyörű 27 éves jénai munkásnak, akit 1921-ben elfogtak, miután egy tízéves leánykát meggyilkolt volt. Később bevallotta, hogy az utolsó esztendőben még öt más embert tett el láb alól. Kistermetű ember volt, alacsony sorban, csipőzületi baja miatt erősen bicegett és így nagyon ki volt téve társai gunyainak. Az emberek gunyja elől, mely vöröses haja miatt is érte, a játékaikhoz és fantáziához vonult vissza. Sikerült megtalálni titkos rejtekhelyét, mely tele volt indánus képekkel, fegyverekkel, kegyetlen jeleneteket ábrázoló rajzokkal, képekkel, melyek gladiátorok harcait, az ősi keresztényüldözéseket, rókio eszközökkel adták vissza. A sántító, vöröshajú, társaitól kigunyolt ember ebbe a rejtegető oduba vonult vissza, itt élte ki magát, itt képzelte magát szép és erős gladiátornak. Kegyetlen zsarnoknak, aki társai felett uralkodik és kegyetlenül elbánik velük. Mint naplójából kiderült, ezt a kegyetlenkedést a szülői házból tanulta meg: apjától.

A düsseldorfinál kegyetlenebbet alig ismer a bűnügyi és tudományos irodalom. Nyilvánvaló, hogy a gyilkos, eddig biztos rejtekhelyén, tobzódik a szadisztikus uralomvágy perverz örömeiben: nagyban, hatalmasnak érzé magát, aki büntetlenül él szenvedélyének, sakkban tartja az egész várost, az egész ország rendőrségét. De meg ezzel sem elégszik meg, hanem még leveleket is ír a szerencsétlen áldozatok még szerencsétlenebb hozzátartozóinak, hogy azoknak irtózatossá kinjában is gyönyörködhesse.

Nem értünk el majd mindent azzal, ha a düsseldorfi gyilkos zár alá kerül. Ő csak egy ember és hányan vannak még, akik ugyan-úgy ilyen tervekkel foglalkoznak és düsseldorfihoz hasonló esetek hallatára úgy érzik, hogy ők sem «maradhatnak alul», nekik is fel kell tűnniük, öneik is joguk van az «élvezet»-re. A társadalom és a nevelés feladata, hogy az ilyen bűnözők kifejlődését lehetlenné tegye. A nevelés sulyos hibái, a kiáltó társadalmi igazságtalanságok, az emberek helytelen viselkedése kevésbé szerencsés embertársaikkal szemben, megakadályozzák, hogy az ősi kegyetlenségi vágy, melyet az élet nehézségei miatt érzett gyűlölet szít lángolóan magasra, a fejlődés normális útjára térhessen minden embernél.

A büntetés és a bűnhődés nem eléggé hatásos eszközök. Először is, mert csak a tett után következnek és az elrettentéssel csak nagyon kevés ember tartható vissza. Akik azt hiszik, hogy igen, azok nem ismerik az elkeseredésnek ama szörnyű erő érzését, mely olyan emberekben él, akik magukat kisebbrendűnek, kevesebbnek, csunyábbnak érzik másoknál. A tulságosan pangó érvényesülési és élvezési vágy, mely egymással karöltve halad, szétrombolja az erkölcsi gátakat némely embernél annyira, hogy ilyen szomorú, borzalmas cselekedetre késztet, mint aminő a düsseldorfi is. Az ember egyformán tud jó és rossz lenni, humánus és kegyetlen. Csak az emberiségen mulik, hogy önönmagát a megfelelő magaslatra emelje, az emberértékelésnek arra a fokára, ahol általános emberi szempontból nincsen lényeges különbség ember és ember között, ahol tökéletesen érvényesül a vallások ama tanítása is: egyformák vagyunk. A szeretet és a közösségi érzése nem hatja át megfelelően az emberiséget és ez az elv nem érvényesül kellően a nevelésben, addig a düsseldorfihoz hasonló események megismétlődésére el lehetünk készülve.

Mágnás Elza gyilkosa nem tud visszatérni a társadalomba

Nick Gusztávot senki se fogadja be

— Az Est tudósítójától —

Szinte évszázados az a társadalmi probléma: mi legyen azokkal, akik bűnt követtek el, büntetésüket letöltötték és vissza akarnak térni aztán az emberi közösségbe.

Ezt a társadalmi problémát most aktuálisabbá teszi nálunk egy ember furesa sorsa. Nick Gusztáv... — talán a neve hallatára már megborzad az olvasó... — igen

az a Nick Gusztáv, aki 1914 januárjában megölte Mágnás Elzát, kitöltve büntetését, vissza akar térni a társadalomba, a társadalom azonban nem engedi, hogy Nick Gusztáv ismét tagja lehessen.

16 évi fegyházelet után

1929 november 7-én délután öt órakor nyílt ki, két hónap híján tizenhat esztendő fegyházelet után Nick Gusztáv számára a váci fegyház kapuja. 14 pengő 23 fillért kapott szá-

Hajsza a munka után

Megkezdődött a hajsza munka után. Egy előkelő budapesti pékségben jutott munkához Nick. De csak két héti dolgozhatott, mert két hét múlva a pékség tulajdonosnője megtudta, hogy a sovány, csontoskezü, kevésbeszédű pékségéd azonos Mágnás Elza gyilkosával.

Azonnal kidobta.

Nick Gusztáv elment akkor ahoz a pékhez, akinél nagyon régen inaséveit töltötte. A pék tudta természetesen, hogy ő kicsoda, mégis felvette, ott sem dolgozhatott azonban sokáig, mert

a pékné — irtózott tőle.

Kiment ekkor egy cinkotai pékségbe, ott jutott munkához. A cinkotai péknek megüzenték a vásárlói, hogy nem vesznek tőle zsemlyét, kiflit, kenyeret addig, amíg a rablógyilkos műhelyében dolgozik. Nick Gusztávnak

innen is mennie kellett.

Ezután már nem tudott munkához jutni pékségben. Eszébe jutott, hogy a Teleki téri zsidóvásáron, ahol naponta rengeteg ember fordul meg, fánkot kell árulni.

Egy reggel magasította fánkkal kiment a Teleki tere, ahol az árúját valóságos szétkapkodták. Egy hétig ragyogóan ment a fánküzet, egy hét múlva kinőtt a földből egy konkurens, aki olcsóbb fánkot kínált az embereknek. Egy hónap múlva majdnem annyian árultak már, mint amennyien vásároltak. Nick így is megélt volna, mert az emberek szertették az ő jóízű fánkjait. Egy reggel, amikor fánkokkal dúsan megrakott tálcával kiment a tere, azt vette észre, hogy

mindenki elkerüli őt.

Egyetlen fánkot sem adott el azon a

14 nap Abbaziában P184-161
Összköltséggel. Társasutazás szept. 1. Jelentkezés: dr. Főris bankház, VI., Teréz körút 62. Tel. 206-09

badulása órájában a fegyházirodában Nick. Ennyit gyűjtött össze tizenhat év alatt a fegyház munkája béréből. Mielőtt elhagyhatta volna a nagy szürke házat, maga elé vezettette a fegyház igazgatója.

— Vigyázz, Guszti, — mondotta a rablógyilkos péksegédnek — eddig csak voltál valahogyan itt nálunk, de most kezdődik a te igazi kálváriád, mert az emberek nem felejtnek.

Nick Gusztáv megköszönte szépen a fegyházigazgató figyelmeztetését, aztán fogta a kis csomagját, kiment a váci pályaudvarra, felült a pesti vonatra. Kora este megérkezett a nyugati pályaudvarra. Első kötelessége volt a szabadult fegyencnek, hogy jelentkezzen a hatóságnál.

— Na, éppen csak maga hiányzott nekünk — ezzel a mondattal üdvözölte második élete kezdetén Nicket egy rendőrtiszt, akinél jelentkezett.

napon. Másnap megint kiment. Az árúja megint megmaradt. Harmadnap is így történt. Nick akkor kutatni kezdte, miért kerültek őt régi vevői. Megtudta, hogy a konkurrens szétzaladtak a Teleki téren a pletykával, hogy ő Mágnás Elza gyilkosa, a fánk, amit süt, megvan mérgezve. Nick Gusztáv abbahagyta a fánk-sütést.

Változtassa meg nevét!

Itt állt megint egzisztenciátlanul. Felment dr. Gartner Pál ideggyógyorvoshoz, aki közvetlenül kiszabadulása után foglalkozott vele, tanulmányozta őt. Kérte az orvost, legyen segítségére abban, hogy valahol elhelyezkedhessen. Dr. Gartner járt több budapesti nagy péknél, mindenütt ugyanazt a választ kapta:

— Mi szívesen alkalmaznánk Nick Gusztávot, mert a szakmában az a hír róla, hogy remek munkás. De nem tehetjük, mert ha elterjed a híre, hogy ő műhelyünkben dolgozik, vevőink elmaradnak. Változtassa meg a nevét, akkor adunk munkát neki.

Amikor Nick Gusztáv meghallotta, hogy mit mondtak a pékek, felcsillant a szeme. Igaz, remek gondolat, hogy leveti bemoeskolt régi nevét és új életében új névvel kezd dolgozni. A névvel különben is baj volt. Nick megismerkedett egy asszonnyal, akit feleségül akart venni, de az asszony nem akarta viselni a hírhedt név nevét. Lám, a névváltoztatás minden problémát megold.

A miniszter nem engedélyezi a névváltoztatást

Nick Gusztáv felsietett ifj. dr. Balázs Dezső ügyvédi irodájába, ott megírták a kérvényét, majd elküld-

UTÓKÜRA:
SVÁBHEGYI SZANATÓRIUM
KÚRA, SPORT, SZÓRAKOZÁS. STRANDFÜRDŐ

ték a magyar királyi belügyminiszter úrnak. Az volt a kérvényben, hogy Nick neve miatt nem tud visszatérni a társadalomba, mindenütt elutasítják. Ha valakinek szüksége van új névre, hát ő az...
A napokban megérkezett a belügy-

miniszter válasza a polgármesterhez »Nick Agostonnak« (keresztnevét próbálta már előzőleg kissé elmaszkírozni Nick Gusztáv) »azt a kérését, hogy családi nevét Vámos, Sebők vagy Hajdu névre változtassam át, nem teljesíthetem.«

Mit csináljak?

Nick Gusztáv kezében remeg a miniszteri irat.

— Én leveleztem a bűnömet — mondja. — Mit csináljak? Ha uccán megyek, megfordulnak utánam, mutogatnak rám, hallok, hogy azt mondják: »ez az!« Gyakran kiabálnak is utánam. Azt kiabálják: »Mágnás Elza mészárosa.« Meg azt: »Rablógyilkos!«

Elmondja, hogy kiszabadulása óta gyakran felkeresték bűnözők, akikkel együtt töltötte büntetését.

— Tudták, hogy bajban vagyok, hívtak, hogy menjek velük »munkáras«. Ujra? Inkább felfordulok éhen. Tizenhat esztendőn át megtanultam mi az rabkoszton élni. Mielőtt az a dolog történt velem 1914 januárjában...

— Mondja, Nick Gusztáv,

mért ölte meg maga Mágnás Elzát?

— Ha nekem adná valaki az Andrássy út összes házait, akkor sem tudnám megmondani.

Miket álmodik a gyilkos?

Amikor az ideggyógyorvos tanulmányozta Nick Gusztáv lelki életét, Nicknek minden álmát le kellett írni az orvos számára. Egyszer azt álmodta, hogy az esküdtszék előtt áll, egyszerre nyílik az ajtó, fehér lepelben belép a terembe Mágnás Elza és azt mondja a bírának: ne ítéljétek el Nick Gusztávot, mert nem ő a gyilkos. Nem kell álomszakértőnek lenni ahoz, hogy megértse valaki, miért álmodta ezt a fegyházból szabadult péksegéd.

A 20 év előtti büntényt nagyon nehezen tudta lelkiismeretével elintézni, álmában azzal menekült a felelősség elől, hogy nem ő a gyilkos, bár az ő ujjai fojtották meg Mágnás Elzát, az igazi gyilkos Kőbori Rózsi volt. A többi álom kivétel nélkül arról szólt, hogy Nick újra fegyházból van, ahol gondoskodnak hajlékáról és ennivalójáról és ahol senki sem kiabálja feléje, hogy ő rablógyilkos...
Lukács István

Új tejkartel akar a fogyasztók nyakára ülni 10 fillérre emelik az ipari tej árát

— Az Est tudósítójától —

A tejkérdés ügyében döntő lépésre

készül a földművelésügyi minisztérium. A véglegesnek szánt

új tejtörvényben az ipari tej árát a mostani 8.66 filléres literenkénti árról 10 fillérre akarja a minisztérium felemelni.

Ezt úgy érik el, hogy literenként 1.4 fillérrel megterhelik a termelőket és a tejtulajdonosokat és ezáltal biztosítják az ipari tej 10 filléres árát.

Ugyanezért azonban olyan intézkedés történt, amely

a szabadforgalomra való áttérést belátható ideig lehetetlenné teszi.

Értesülésünk szerint a főváros legnagyobb tejtulajdonosa, a Központi Tejcsernok, az OMTK, a Fővárosi és a gróf Károlyi-féle tejtulajdonosok és olyan ajánlatot tett a kormány-
nak, hogy

ha a kormány a négy vállalat kezébe adja a fővárosi tejtulajdonát, akkor ők olcsóbb tejet garantálnak

a fővárosban, mert — mind mondják — ez esetben együttesen kisebb rezsi-vel olcsóbban tudnak dolgozni.

Ugy tudjuk, hogy a kormány ebben a kérdésben még nem döntött, de

lehetetlennek is tartjuk, hogy a fogyasztókat egy kartelnek ki-
szolgáltatassák,

mert az olcsóbb tejtartat a szabadforgalom esetén feltétlenül meg fogja hozni a szabad verseny, míg ha a fővárosi tejtulajdonosokat valamilyen kartelnek fogják kiszolgáltatni, akkor, ha átmenetileg olcsóbb tejjel jönnek is, nincs garancia arra, hogy ezt az olcsóbb árat meddig fogják tartani. A fogyasztók közönség, de a termelők is, valamint a tejtulajdonosok egyrésze is a szabadforgalmat követeli és csak ez fogja biztosítani az olcsó tejet a budapesti fogyasztóknak.

SCHMOLL PASTA 50 ÉVES

Schmoll Pasta